

BARCELONA *verda*

ABRIL 2003

87

BARCELONA *verda*

Publicació bimestral
Núm. 87 abril del 2003

Presidenta
Imma Mayol i Beltran

Vicepresidenta
Marina Subirats i Martori

Edita
PARCS I JARDINS DE BARCELONA
INSTITUT MUNICIPAL
Tarragona, 173
08014 Barcelona
Tel.: 93 413 24 00
Fax: 93 413 24 24
E-mail: parcsijardins@mail.bcn.es
www.bcn.es/parcsijardins

Director
Joan Conde

Coordinació
Gabriel Arranz

Cap de redacció
Maria Rosa Salvadó

Consell de redacció
Antonia Barba
M. Alba Fransi
Teresa Franquesa
Dani García
Xavier Hernández
Joan A. Verdguer

Consell assessor
Escola Tècnica Superior d'Arquitectura: Miquel Vidal
Foment de les Arts Decoratives (FAD): Xavier Rovira
Institut Municipal d'Educació de Barcelona: Antònia Hernández
Diputació de Barcelona: Manuel Canes
Escola d'Agricultura de Barcelona (UPC): Xavier Fàbregas
Direcció de Serveis de Vigilància Ambiental de Barcelona: Margarida Parés
El Tinter, S.A.L.: Àngel Panyella
Gestió, producció editorial i impressió
El Tinter, S.A.L.
(empresa certificada ISO 14001 i EMAS)
Tel.: 93 357 00 50

Col·laboradors d'aquest número
Lluís Abad, Pepe Encinas, Josep M. Huertas, M. Josep Sánchez, Albert Punsola, S. Rossini i B. Valdés

Disseny i maquetació
Manuel Reyes

Assessor lingüístic
Marià Pou Nadal

Fotografia
Dani García, Alonso José Fernández, Manel Raya

Foto portada
Dani García

Publicitat i patrocinis
José Luis Almudi

Secretaria i subscripcions
Núria Ugena

Tiratge
10.000 exemplars

Barcelona Verda no comparteix necessàriament les opinions expressades pels autors dels articles publicats en aquesta revista.

Paper reciclat
Cyclus òfset
Torras de 115 i 170 g

Copyright: Reproducció autoritzada amb indicació de la font. Se'n sol·licita còpia.

La portada

LA ROSA AMERICANA

Enguany, les persones grans han estat les encarregades de decidir un dels premis del Concurs Internacional de Roses Noves de Barcelona. La tria no ha estat fàcil, ja que la qualitat de les varietats presentades ha estat molt alta. Finalment la rosa guanyadora d'aquest guardó dedicat a la gent gran i que, per aquest motiu, porta el seu nom, és la que guarneix la portada d'aquest número de Barcelona Verda. El seu nom és "Jabelgo", i els seus obtentors són Jackson & Perkins, dels EUA. Una rosa, doncs, americana, que s'afegeix a la col·lecció que ornamenta els parterres del Roserar de Cervantes.

EDITORIAL..... 3

NOTÍCIES..... 4

AGENDA 21 DE BARCELONA
Plans d'acció per la sostenibilitat 12

EL PERSONATGE
Ivan Novelli, president de RomaNatura..... 14

B VERDA..... 16

PARCS DE CIUTAT
L'hora dels parcs grans i dels jardins restaurats 20

REPORTATGE
Una convivència factible..... 22

L'OPINIÓ
El Fòrum aposta per la sostenibilitat 25

PAISATGISME
Restauració del dipòsit controlat de residus de la Vall d'en Joan 26

EDUQUEM PER A LA SOSTENIBILITAT
Millorar l'espai comú i compartit: el Camí Escolar 28

APUNTS DE JARDINERIA
Treballs de manteniment del jardí i la terrassa a l'estiu 30

FULLS TÈCNICS
Nous rosers per a la jardineria urbana 32

MOLT CAMP PER CÓRRER 34

DIRECTORI VERD 38

Roses noves a Barcelona

Pel maig, Barcelona ha tornat a acollir el Concurs Internacional de Roses Noves. Des del seu inici, l'any 2000, aquest certamen ha tingut com a principals objectius fomentar el coneixement del món de les roses i esperonar els obtentors a aconseguir noves varietats. Aquest any se n'han presentat 68, xifra que indica la vitalitat d'aquest important sector de la floricultura. D'aquesta tercera edició del concurs també volem fer esment de la gran participació que han registrat els diferents actes organitzats en el marc de la Setmana de la Rosa i el protagonisme que hi ha tingut la gent gran, que ha estat la que ha decidit, per votació, un dels premis més importants del concurs.

A més de roses, el bon temps ens ha portat una nova zona verda, els Jardins de Joan Brossa, que han permès recuperar per a la ciutat 5,2 ha dels terrenys de l'antic parc d'atraccions i que faciliten l'enllaç entre els diferents jardins temàtics que hi ha al parc de Montjuïc. La primavera també ha vingut acompanyada de més espai per a horts urbans, en aquesta ocasió situats a dins d'una antiga finca de Gràcia, un districte que ha estat capdavanter a l'hora d'impulsar la cessió de parcel·les de conreu per a la gent gran.

Dos últims aspectes per destacar dels continguts d'aquest número de Barcelona Verda: el simposi que va reunir a Barcelona tres-centes persones vinculades amb la gestió del territori per analitzar i posar en comú experiències d'arreu del món relacionades amb els espais naturals i rurals en àrees metropolitanes i periurbanes, i la recuperació com a espai verd d'una bona part dels terrenys ocupats fins no fa gaire pel dipòsit controlat de residus de la Vall d'en Joan. Totes dues coses ens porten a reflexionar sobre la relació entre el medi urbà i el medi natural, i, a partir d'aquí, sobre quins són els criteris de planejament i de gestió que han de fer possible que aquesta relació sigui el màxim de sostenible. Les propostes que hi ha en tots dos reportatges en són un bon exemple. ■

Joan Conde del Campo
director gerent de Parcs i Jardins

III Concurs Internacional de Roses Noves de Barcelona

Entre els dies 5 i 11 de maig, el Roserar del Parc de Cervantes va tornar a ser l'escenari del Concurs Internacional de Roses Noves de Barcelona, organitzat per Parcs i Jardins i que en aquesta tercera edició ha comptat amb la participació de disset obtentors de nou països i un total de 68 varietats de rosers.

Avui, el principal objectiu que es persegueix és la consolidació i popularització del món de les roses, així com el foment de l'estima pel verd urbà

Els membres del jurat puntuant els rosers

Catalunya sempre ha tingut una arrelada tradició roserística, com ho demostren els textos descriptius dels jardins medievals de Barcelona i també, ja en el segle XX, l'existència dels roserars de la Colla de l'Arròs i del Teatre Grec, al Parc de Montjuïc, i del Roserar de Pedralbes. Un altre fet que s'ha de tenir en compte és la presència a Catalunya de famílies roseristes, associacions, mostres i exposicions, és a dir, una gran varietat d'activitats relacionades amb les roses i el seu cultiu.

Així, la primera edició del Concurs Internacional de Roses Noves de Barcelona, celebrada el 2001, va tenir com a fita la recuperació de la tradició barcelonina d'estima i valoració de les roses i el seu cultiu, amb una etapa especialment esplendent du-

rant les primeres dècades del segle passat. En aquest sentit, el concurs va ser un homenatge als obtentors catalans i al promotor de concursos Nicolau M. Rubió i Tudurí. Pel que fa a la segona edició, la incorporació de la Setmana de la Rosa va suposar un pas més en la popularització d'aquesta flor.

Avui, el principal objectiu que es persegueix és la consolidació i popularització del món de les roses, així com el foment de l'estima pel verd urbà. També és vol introduir una via d'intercanvi científic i tècnic d'abast internacional sobre el món de l'horticultura. S'ha de destacar que aquest concurs ha permès enriquir la col·lecció de varietats del Roserar de Cervantes amb la incorporació cada any d'una selecció dels millors rosers presentats al certamen.

Aquest any, el concurs ha comptat amb el patrocini d'El Periódico, Ona Catalana, Gran Hotel Havana i Halcón Viatges, i amb la col·laboració de Serveis a les Persones, Escola d'Art Floral de Catalunya, Eurofragrance, Gremi de Restauració de Barcelona, Navarro Floristeries i Matutano.

MECÀNICA DEL CONCURS

Les varietats de rosers que concursen han de ser inèdites, és a dir, que no s'hagin presentat en certàmens anteriors, i cada participant hi pot presentar un màxim de cinc varietats diferents, pertanyents als següents grups: enfiladissos, híbrids de te i grandiflors, floribunds-*polyanthes*, miniatura, entapissants i paisatgístics.

Els rosers són enviats a Barcelona amb un any d'antelació respecte a la convocatòria en què participen. Els obtentors poden enviar fins a cinc plantes de cada varietat, excepte en els rosers enfiladissos, en què només se n'admeten tres. Els rosers es planten en una àrea del Roserar de Cervantes reservada per al concurs, on s'estaran dues primaveres successives, la d'arribada i la del concurs. Això assegura que, durant les dates del concurs, la planta estarà en les millors condicions.

Pel que fa als guardons, el Premi Especial Barcelona és per al roser més destacat, el que aconsegueix la major puntuació absoluta, i el Premi Especial de la Gent Gran, que és una de les novetats d'aquest any, el

Rosa Harglow,
guanyadora del premi
especial Barcelona

Aquest concurs ha permès enriquir la col·lecció de varietats del Roserar de Cervantes amb la incorporació cada any d'una selecció dels millors rosers presentats al certamen

decideixen per votació un grup de persones de la tercera edat després de fer una jornada de visita a l'espai on s'exposen els rosers presentats a concurs. També hi ha un premi per a la rosa més puntuada en cada categoria. Els premis poden quedar deserts o ser atorgats *ex aequo*.

SETMANA DE LES ROSES 2003

Amb l'objectiu d'acostar els ciutadans al món de les roses, durant els dies del concurs es va organitzar la Segona Setmana de les Roses, amb activitats que aquest any van oferir a totes les persones interessades la possibilitat de participar en tallers dedicats a la multiplicació de rosers, la creació de centres florals fets amb roses i la gastronomia i la flor. ■

PREMIS 2003

Premi Especial Barcelona: "Harglow", de Harknees New Roses

Premi Especial de la Gent Gran: "Jacbelgo", de Jackson & Perkins

Premis al millor roser per categories

- **ENF:** "Harglow", de Harknees New Roses
- **HT-G:** "Dicdothis", de Dickson Nurseries
- **FL:** "NI 95 18", de Nirp International
- **MIN-ENT:** "Kortufee", de Kordes Söhne
- **PAI:** "Jacbelgo", de Jackson & Perkins

Premi de l'Associació Espanyola de la Rosa a la millor flor: "NI 9515", de Nirp International

Premi de l'Associació d'Amics dels Jardins a la millor fragància: "9802", de Roseraies Sauvageot

Obtentor	país	varietat				
		ENF	HT-G	FL	MIN-ENT	PAI
W. Kordes Söhne	Alemanya	3		2	1	
L. Lens	Bèlgica			1		2
Poulsen Roser APS	Dinamarca		2	2	1	
Jackson & Perkins	EUA		1	3		1
Roses Noves Ferrer	Espanya		4			
Roseraies Sauvageot	França		3	2		
Nirp International	França			2		
Meilland International	França		6	4		
Delbard Pépinières	França			4		2
Réuter Frères	França		1			
Bernard Panozzo	França			3		
Claude Gilet	França			3		
Harkness New	França	1				
Michel Adam	França		3	1		
Warners Roses	Gran Bretanya					1
Dickson Nurseries Ltd.	Gran Bretanya	1				
Dickson Nurseries	Irlanda del Nord		1	2		
Rose Barni	Itàlia		2	2		
totals		4	22	32	4	6

ARB: arbustius, ENF: enfiladissos, HT-G: híbrids de te i grandiflors, FL: floribunds-*polyanthes*, MIN-ENT: miniatura i entapissants, PAI: paisatgístics.

La Unitat d'Anàlisi Acústica, al Jardí de les Infantes

Escolars al Jardí de les Infantes fent una activitat a la Unitat d'Anàlisi Acústica

Barcelona ja disposa d'una Unitat d'Anàlisi Acústica. L'adquisició i posada en funcionament d'aquest nou equipament era una de les fites del Programa Marc de Minoració de Soroll *BCN sense soroll*, que gestiona el Sector de Manteniment i Serveis. Es tracta d'un laboratori mòbil que disposa de les tecnologies més avançades d'avaluació, anàlisi i planificació en matèria d'acústica urbana. Així, aquest equipament permet prendre mesures de soroll i de vibracions en qualsevol punt de la ciutat i dur a terme activi-

tats de sensibilització.

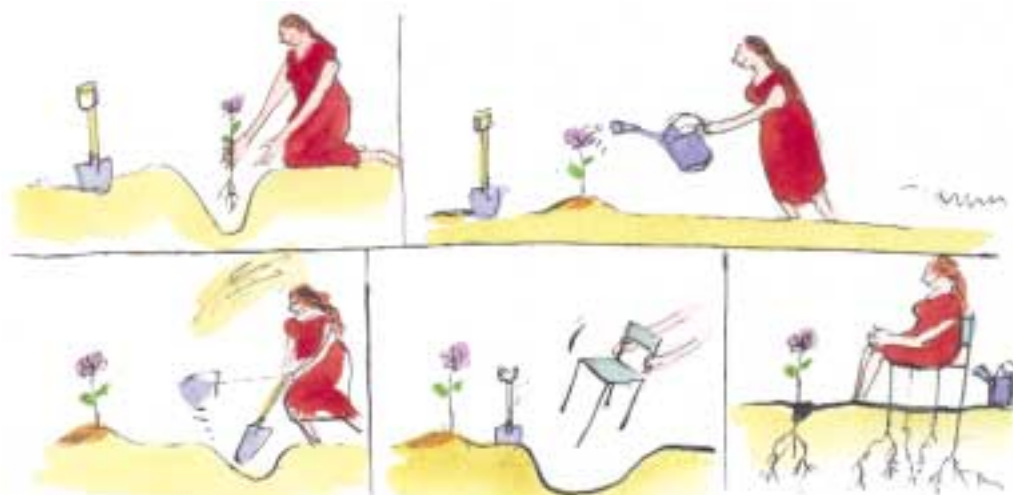
Mitjançant la col·laboració de Parcs i Jardins i el Districte de les Corts, la Unitat d'Anàlisi Acústica està present els matins de cada dilluns al Jardí de les Infantes, en

unes sessions dedicades a informar i sensibilitzar la població escolar en qüestions de soroll urbà. S'ha de destacar que tot l'equipament de la unitat funciona gràcies a l'energia solar captada pels plafons instal·lats al sostre del vehicle. És per aquest motiu que tècnics de Parcs i Jardins han determinat i ofert l'emplaçament més assolellat del parc per desenvolupar-hi aquestes sessions. D'aquesta manera es garanteix el funcionament de tots els aparells utilitzats en l'activitat a partir de la radiació solar que arriba en aquell mateix moment al parc. Acollint la Unitat d'Anàlisi Acústica al Jardí de les Infantes, Parcs i Jardins col·labora en una nova activitat d'educació ambiental amb l'objectiu d'aconseguir una ciutat cada vegada més sostenible. ■

JULIVERT MEU

Primavera per Joma

Benvinguda, primavera!

Ja és una tradició que Barcelona –i, amb ella, els ciutadans i ciutadanes– es vesteixi de color per donar la benvinguda a la primavera. Aquest any, la celebració, incorporada a l'oferta d'activitats didàctiques de Parcs i Jardins en el programa *Barcelona a l'escola*, impulsat per l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona, es va fer el 24 de març al Parc de la Ciutadella (Ciutat Vella), la pl. Gaudí (Eixample), el Mirador del Poble-sec (Sants-Montjuïc), els Jardins del Palau de Pedralbes (les Corts), els Jardins de la Tamarita (Sarrià-Sant Gervasi), el Parc Güell (Gràcia), el Parc de les Aigües (Horta-Guinardó), el Parc de la Guineueta (Nou Barris), els Jardins Massana (Sant Andreu) i el Parc de Diagonal Mar (Sant Martí), que va acollir l'acte central de la festa. En aquests espais verds, els escolars, ajudats per treballadors i treballadores de Parcs i Jardins, van afegir al verd de la ciutat 5.000 noves plantes.

Pel que fa al contingut pedagògic triat per a la festa d'aquest any, ha tingut com a lema "Tots els colors del món". L'objectiu ha estat que els nens i nenes poguessin comprendre la importància de ser capaços d'integrar la riquesa de races i cultures existent en un món on les fronteres cada cop són menys importants. L'element triat per desenvolupar aquesta activitat, dirigida als alumnes d'Educació Primària (de 6 a 12 anys), va ser la gran diversitat de colors de les flors de Bar-

celona. Les escoles que hi van participar van rebre prèviament un dossier amb informació sobre el tema triat, el jardí on farien les plantacions i les espècies que els van facilitar per poder-les fer. L'objectiu final és que tot plegat permeti a les escoles poder seguir treballant els diferents continguts a l'aula.

Després de la festa dels escolars, els dies 4, 5 i 6 d'abril van arribar les activitats que cada any organitza Parcs i Jardins per a tots els ciutadans i ciutadanes. Així, els dies 4 i 5, les persones que van anar als mercats municipals van trobar a les portes treballadors i treballadores d'aquest Institut Municipal regalant plantes. El dia 6 es va celebrar al Parc de la Ciutadella una nova Festa de la Primavera, en què van col·laborar molt activament Voluntaris per Barcelona i la Regidoria de Participació Ciutadana. Durant tot el matí, els assistents van poder gaudir de la gresca dels grups d'animació i de diferents actuacions, també van poder participar en una plantada i van ser obsequiats durant la festa amb plantes procedents dels viviers de Parcs i Jardins. ■

Els escolars van afegir al verd de la ciutat 5.000 noves plantes

Mitjançant la diversitat de colors de les flors, els escolars van reflexionar sobre la importància d'integrar la riquesa de races i cultures del món

Treballadors i treballadores de Parcs i Jardins regalant flors a l'entrada dels mercats municipals

Barcelona recupera el valor educatiu dels jardins escolars

Durant molts anys, criteris pràctics, però poc pedagògics, van anar convertint els llocs d'esbarjo de les escoles en espais faltats dels elements que afavoreixen el joc i la relació entre els nens i nenes, amb l'eliminació dels sorrals, amb pavimentacions dures i manca de verd. El projecte *Recuperem els jardins escolars*, iniciat l'any passat per l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona, té com a objectiu retornar als patis i jardins de les escoles el seu valor d'entorn educatiu convertint-los en llocs de trobada, de relació i de joc tant per a l'alumnat com per al professorat. Es tracta de repensar-los com a espais per al gaudi de la natura, del joc i de moltes altres activitats a més de les esportives, fins ara majoritàries. El pati ha de ser el lloc on poder establir relació amb els companys i companyes i s'ha de convertir en l'espai educatiu idoni per treballar les acti-

tuds de responsabilitat, respecte i autonomia mitjançant activitats que recullin les opinions i necessitats de l'alumnat.

Els centres participants es reuneixen en un seminari per seguir treballant, a fi de poder establir estratègies i criteris educatius comuns que tinguin en compte les relacions entre nens i nenes, petits i grans, el respecte a l'entorn i la incorporació de jocs i persones de diverses procedències culturals. Les vint escoles que fins ara hi participen han presentat projectes que giren al voltant d'aquestes temàtiques, ja sigui a la convocatòria de Barcelona Identitats o a l'Agenda 21 Escolar. ■

Sorra amb joc al CEIP Collado i Gil. El pati ha de ser el lloc on poder establir relació amb els companys i companyes

Balanç de la reintroducció del falcó pelegrí

El març passat, la regidora de Ciutat Sostenible i presidenta de Parcs i Jardins, Imma Mayol, va fer balanç del projecte de reintroducció del falcó pelegrí (*Falco peregrinus*) a Barcelona, iniciat ara fa quatre anys. L'objectiu d'aquest projecte és revaloritzar el patrimoni natural de la ciutat amb la recuperació d'una espècie desapareguda. En total s'han alliberat 39 falcons en els següents espais de la ciutat: Hotel

Barcelona té avui cinc parelles de falcons, que han escollit els edificis alts de la línia de costa per instal·lar-se

Princesa Sofia (quatre el 1999 i quatre més el 2000), Palau Nacional de Montjuïc (cinc el 1999), Sagrada Família (tres el 1999), basílica de Santa Maria del Pi (tres el 1999 i quatre el 2000), port de Barcelona (vuit el 2001 i tres el 2002), complex residencial Diagonal Mar (tres el 2002) i edifici d'El Corte Inglés de la plaça de Catalunya (dos el 2002).

Barcelona té avui cinc parelles de falcons, que han escollit, preferentment, els edificis alts de la línia de costa (Diagonal Mar, Torre Mapfre, Edifici Colón, Montjuïc). Això obeeix al fet que el falcó pelegrí està molt associat a penya-segats marins (d'aquí ve que els àrabs l'anomenin *baharí*, que vol dir falcó marí) i que la costa és el camí que segueixen els coloms de Barcelona per anar a buscar el menjar a la zona portuària. La dieta dels falcons urbans es fonamenta en coloms (53%) i cotorres (17%). La resta de preses la conformen un total de 28 espècies diferents, la majoria migratòries o hivernants (com tords, garses o tórtres). S'ha observat sovint els falcons caçant de nit, aprofitant la llum de la ciutat. ■

Inauguració dels Jardins de Joan Brossa

El 23 de març es van inaugurar els Jardins de Joan Brossa, promoguts pel Centre Gestor del Parc de Montjuïc i realitzats pels Serveis Tècnics de Parcs i Jardins, amb una inversió de 4.147.000 euros. Aquest espai verd, situat a la muntanya de Montjuïc, recupera per a Barcelona la part inferior dels terrenys que durant molts anys va ocupar l'antic parc d'atraccions, tancat des del 1998. Els nous jardins, als quals s'ha posat el nom de Joan Brossa, seguint la tradició de dedicar els jardins de Montjuïc a poetes catalans, tenen una superfície de 5,2 ha, cobertes de vegetació i de bosc mediterrani, i estan destinats, sobretot, a la contemplació i la passejada. S'hi ha volgut conservar, però, el caràcter lúdic, infantil i d'esbarjo que va aportar a la zona el

parc d'atraccions. Per això s'han inclòs en el projecte tres zones reservades als jocs, i s'han dispersat pel recorregut del camí que travessa el parc diferents instruments destinats a l'experimentació sonora dels més petits.

Aquests jardins, lluny d'estar aïllats a la muntanya de Montjuïc, formen part del circuit de jardins temàtics que connecta amb els de Mossèn Cinto Verdaguier i els de Petra Kelly (Viver Nou de Tres Pins). En el futur també enllaçaran amb els jardins de l'antic camp de tir al vol i els de Costa i Llo-

bera. Tot plegat constitueix un itinerari d'espais verds temàtics amb una superfície total de 30 ha i amb unes vistes excepcionals de la ciutat de Barcelona. També s'han de destacar els criteris aplicats a l'hora de dissenyar l'accés als jardins, ja que un 90% de les superfícies d'ús són accessibles a les persones amb mobilitat reduïda. Pel que fa als horaris, són els mateixos que els de la resta de parcs públics de la ciutat, des de les 10 del matí fins al capvespre, i s'hi pot accedir des de la pl. Dante, el c. dels Tarongers i la pl. de la Sardana. ■

Parcs i Jardins al congrés sobre grans parcs

“Els parcs i jardins de Barcelona com a espais d'oci, participació i cultura” és el tema de la ponència presentada per Parcs i Jardins en el Congrés Internacional sobre Gestió dels Grans Parcs Urbans, celebrat a Terrassa del 9 a l'11 d'abril. En la ponència es destaca la necessitat que la gestió del verd urbà tingui una projecció informativa, de formació i d'educació que permeti implicar els ciutadans i ciutadanes en la protecció dels espais verds i en la millora de

la seva qualitat promovent actituds que afavoreixin un desenvolupament global més sostenible. Així, es posen com a exemple programes de participació com les Audiències Públiques de l'Ajuntament de Barcelona, adreçades als nens i nenes i a persones joves, i també es destaca la importància de l'Agenda Local 21, que ha permès fer un pas endavant en la participació ciutadana i en la definició d'un model de desenvolupament sostenible per a Barcelona. ■

L'Institut estrena imatge

Aquesta és la nova imatge que serà present en tota la comunicació de Parcs i Jardins de Barcelona, Institut Municipal, durant l'any 2003. L'elecció d'aquesta proposta s'ha fet basant-se en diferents criteris, tant estètics com de notorietat. La utilització d'un missatge elaborat a partir de realitats o d'objectius aconseguits permet, a la vegada, associar-lo amb altres accions o esdeveniments que tinguin com a escenari o rerefons aquest missatge. ■

Barcelona recupera nous espais per a horts urbans

La recuperació d'una antiga finca situada al passeig Turull, a Gràcia, ha permès ampliar el projecte Horts Urbans Familiars, iniciat l'any 1998 per Parcs i Jardins i amb uns antecedents que es remunten al 1985, quan el Districte de Gràcia va impulsar la cessió de petites parcel·les de conreu per a gent gran a l'Hort de l'Avi, gestionades pel Centre Cívic El Coll. Amb la incorporació de la finca del passeig Turull, catorze nous usuaris podran gaudir de la pràctica de l'agricultura a la ciutat.

Els Horts Urbans Familiars són una iniciativa d'integració i col·laboració dels ciutadans en activitats ambientals i d'acostament a la natura que, al mateix temps, genera un teixit de relacions que pot servir de base per a altres iniciatives d'interès públic. Alhora, crea un nou espai verd públic en què el factor estètic és aportat pel conreu ordenat de les hortalisses i els elements ornamentals dels espais adjacents, i que és adequat per visitar-lo i gaudir d'elements i valors del món rural. Els principals objectius d'aquest projecte són recuperar espais urbans per a l'ús públic; pro-

porcionar als jubilats i a la gent gran un espai per conrear, que, a més de permetre'ls ocupar el temps lliure, els aportarà uns beneficis terapèutics i uns canvis d'hàbits importants per a la seva salut, i acostar les escoles al coneixement d'una realitat agrícola. Actualment, a més de les 19 parcel·les de l'Hort de l'Avi i de les 14 recentment inaugurades al pg. Turull (tots dos a Gràcia), n'hi ha 64 a Can Mestres (Sants-Montjuïc), inaugurades l'any 1998, i 35 més als Horts de la Font del Bacallà (Can Soler, Horta-Guinardó), inaugurades el 2001. ■

Joan Clos i Imma Mayol
en la inauguració del
nou hort urbà

L'ECOSEMÀFOR ● ● ●

En aquesta ocasió, tot i que els tres semàfors no tenen el mateix color (n'hi ha un de vermell i dos de verds), el tema és un de sol: la invasió de l'Iraq per part dels EUA i Gran Bretanya –que, dissortadament, compta amb el suport del govern espanyol– i les mobilitzacions d'oposició a aquesta guerra que hi ha hagut arreu del món. Un cop més, Bar-

celona ha estat capdavantera a l'hora de defensar la pau i la llibertat i de denunciar el que realment hi ha al darrere d'una cosa tan sorprenent com el concepte de guerra preventiva –que també es podria anomenar “et trinxo per si de cas”– que s'han tret de la màniga George Bush i el seu equip, i que no és res més que el mecanisme que ha de permetre

als EUA controlar una zona geoestratègica i de recursos energètics tan important com l'Orient Mitjà. Tambè els treballadors i treballadores de Parcs i Jardins es van manifestar per dir un “No a la guerra” juntament amb totes les persones que han defensat, defensen i defensaran que la guerra no és, en absolut, el camí cap a la pau.

PARC DE LA SERRALADA DE MARINA

La natura a prop de casa

Parc de la Serralada de Marina

- Àmbit del Parc
- Nuclis urbans
- Carreteres
- Autopistes
- Ermites i monestirs
- Cims i cingleres

El Parc de la Serralada de Marina el gestiona un consorci format per la Diputació de Barcelona, la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i els ajuntaments de Badalona, Montcada i Reixac, Sant Fost de Campsentelles, Santa Coloma de Gramenet i Tiana. El Pla Especial aprovat el 2002 garanteix la preservació dels valors naturals i culturals del parc.

Un pulmó forestal de 2.086 hectàrees en plena àrea metropolitana

Una terra antiga i ben viva

La situació privilegiada de la Serralada de Marina, entre el litoral i l'interior, i el seu benigne clima mediterrani hi han afavorit la presència humana des del Neolític.

Diversos poblats ibèrics, com el de Puig Castellar, són els primers signes històrics que hi perduren, juntament amb altres de posteriors com la cartoixa de Montalegre, encara en actiu.

La masia de can Miravitges, convertida en escola de natura, és una bona porta d'accés a la riquesa biològica del parc, amb diverses varietats de bosc i nombroses espècies de la fauna mediterrània.

Diputació de Barcelona
Xarxa de Parcs Naturals
Consorti Serralada de Marina
Comte d'Urgell, 187, planta 3a
08036 Barcelona
Tel. 934 022 483

www.diba.es/parcs/marina.htm

Xarxa de Parcs Naturals
Diputació de Barcelona

Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona:

Parc Natural del Montseny, Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, Parc del Montnegre i el Corredor, Parc del Garraf, Parc del Castell de Montesquiu, Parc d'Olièrdola, Parc de Collserola, Parc Agrari del Baix Llobregat, Parc de la Serralada Litoral, Parc de la Serralada de Marina, Espai Natural de les Guílleries-Savassona, Parc del Foix.

Plans d'acció per la sostenibilitat

Tots els firmants del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat han assumit el compromís de treballar d'acord amb els principis de l'Agenda 21 de Barcelona impulsant iniciatives per contribuir a la consecució dels seus deu grans objectius. Ara s'han de concretar les actuacions que permetran avançar. Cada empresa, associació, escola, universitat, col·legi professional o sindicat, fins i tot cada llar i cada persona, cadascú al seu nivell, pot fer el seu pla d'acció per la sostenibilitat. Com diu el preàmbul del Compromís, "sostenible" vol dir també "corresponsable". Per tant, la contribució de Barcelona a la sostenibilitat serà, en definitiva, el resultat de la suma de tots aquests plans d'acció.

La Secretaria Tècnica de l'Agenda 21 de Barcelona té com a objectiu prioritari oferir suport als firmants del Compromís que vulguin desenvolupar el seu pla d'acció

La Secretaria Tècnica de l'Agenda 21 de Barcelona té com a objectiu prioritari oferir suport als firmants del Compromís que vulguin desenvolupar el seu pla d'acció. Així, a més del marc comú de treball que ofereix el Compromís –amb un sistema d'indicadors per avaluar els progressos–, es posen a disposició dels firmants diferents recursos, alguns orientats específicament a les organitzacions o bé als centres educatius, i d'altres, als ciutadans i ciutadanes que s'hi comprometen a títol personal o familiar.

Les organitzacions firmants disposen d'un butlletí electrònic quinzenal, *Info 21*, que els permet obtenir informació completa i continuada del procés Acció 21. També s'ha elaborat una guia metodològica i altres materials de suport, com el banc de bones pràctiques, les fitxes de sostenibili-

tat o les guies d'educació ambiental, i la Secretaria Tècnica de l'Agenda 21 ofereix assessorament i suport continuat, així com assistència general en l'elaboració del pla d'acció i consultes específiques. Per reconèixer i estimular iniciatives d'acció que suposin una contribució efectiva a la consecució dels objectius del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat s'han creat els Premis Acció 21 i s'ha organitzat una xarxa d'actors que fa possible l'intercanvi d'informació, experiències i recursos i el plantejament de projectes en cooperació.

ELS CENTRES ESCOLARS

Des del 2001, els centres escolars de Barcelona compten amb un programa específic per reforçar la seva implicació en el compromís educatiu per la sostenibilitat, l'Agenda 21 Escolar, que, a més d'oferir-los l'oportunitat de prendre part en un projecte col·lectiu, els proporciona material de suport, amb orientacions pràctiques per dur a terme el procés, informació i suggeriments de treball; assessorament tècnic i pedagògic, personalitzat i continuat; el butlletí electrònic quinzenal *Notícies de l'Agenda 21 Escolar*; ocasions de trobada entre els centres i altres mecanismes per a l'intercanvi d'experiències, i ajudes econòmiques per als centres públics. En els cursos 2001-02 i 2002-03 han participat en aquest programa més d'un centenar d'escoles, i aquest any s'ha obert una nova convocatòria per presentar projectes d'A21E per al curs 2003-04.

ELS FIRMANTS INDIVIDUALS

Els ciutadans i ciutadanes que vulguin concretar accions voluntàries d'acord amb els objectius compartits també disposaran

[AGENDA 21 BCN]

d'instruments de suport, com la *Guia de l'Agenda 21 Personal*, una eina senzilla per orientar la millora de les pràctiques quotidianes, i les *Guies d'Educació Ambiental*, publicacions que posen a l'abast de tothom informació bàsica i recomanacions sobre temes i camps d'actuació molt diversos, com la mobilitat, l'aigua, el soroll, el compostatge o les activitats a la natura.

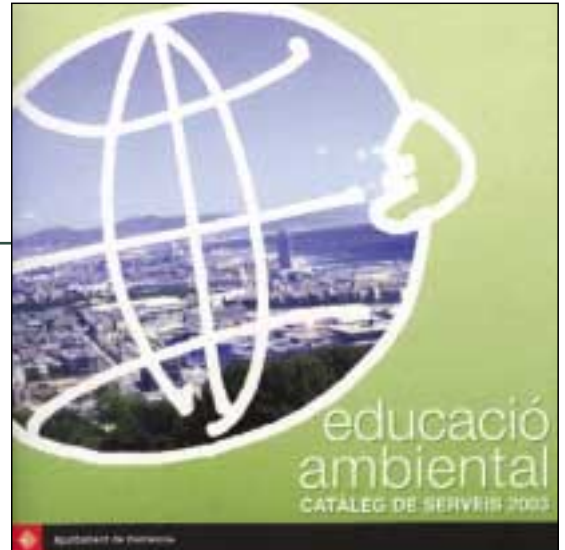
UN ESPAI AMB MOLTS RECURSOS

A més dels recursos ja esmentats, Barcelona disposa d'un espai viu obert a tothom, el Centre de Recursos Barcelona Sostenible, on es pot trobar informació sobre qualsevol qüestió relacionada amb el medi ambient urbà i la sostenibilitat a través d'una exposició permanent, una completa programació d'activitats formatives, informatives i participatives, i un centre de documentació especialitzat. ■

CATÀLEG DE SERVEIS D'EDUCACIÓ AMBIENTAL

La Direcció d'Educació Ambiental i Participació ha publicat el seu catàleg de serveis del 2003 per di-

vilgar l'oferta entre la ciutadania. El trobareu a totes les Oficines d'Atenció al Ciutadà. També el podeu demanar al Centre de Recursos Barcelona Sostenible.

TERCERA EDICIÓ DE L'A21E

L'Agenda 21 Escolar és un projecte d'educació, participació i implicació cívica, així com una invitació que és, alhora, reconeixement, estímul i suport a la tasca que molts centres ja fan en educació ambiental i una nova oportunitat per reforçar els vincles entre escola i ciutat. Aquest any se n'ha obert una nova convocatòria, tant perquè els centres que ho vulguin puguin aprofundir en el seu treball com perquè nous centres l'iniciïn ara i també s'adhereixin a aquest engrescador projecte col·lectiu.

L'Agenda 21 Escolar es concreta en cada centre segons les seves prioritats i possibilitats. Les escoles i instituts decideixen quins col·lectius hi participen, quins aspectes analitzen i el nombre i la dimensió dels compromisos que adquireixen. Però tots tenen en comú el fet de ser un procés participatiu de revisió dels plantejaments i pràctiques educatives i de compromís en algunes accions de millora en relació amb el medi ambient i la sostenibilitat.

VOLS SER-HI?

A hores d'ara, més de 240 entitats han firmat el Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat. Tothom és convidat a adherir-s'hi. Tots ens hi podem implicar. Si voleu firmar, com a organització o com a ciutadà, o voleu més informació, dirigiu-vos a la Secretaria Tècnica de l'Agenda 21.

INFORMACIÓ I RECURSOS

Web: www.bcn.es/agenda21

Secretaria Tècnica de l'A21L de Barcelona:

a. e.: agenda21@mail.bcn.es

Secretaria Tècnica de l'Agenda 21 Escolar:

a. e.: agenda21escolar@mail.bcn.es

Centre de Recursos Barcelona Sostenible, c. Nil Fabra, 20 08012 Barcelona. Tel.: 93 237 47 43, fax. 93 237 08 94. Horari: de dilluns a divendres, de 09.30 a 14.00 i de 16.30 a 20.00, i dissabte, de 09.30 a 14.00.

Ivan Novelli, president de RomaNatura

En més d'un cas hem sabut explicar als propietaris privats que es podien trobar nous avantatges econòmics derivats de crear activitats compatibles amb el medi natural

- Què ha significat per a les àrees verdes de Roma la gestió unificada?

La gestió per part d'un sol organisme, RomaNatura, de catorze àrees naturals de la ciutat de Roma i la seva regió és un model nou per a nosaltres, que data del 1997. Aquestes àrees engloben espais heterogenis: dos parcs regionals, nou reserves naturals, dos monuments naturals i una zona marina protegida. Estem parlant d'un total de 15.000 ha, aproximadament. És una superfície molt gran, però l'experiència d'aquests anys demostra la possibilitat de fer una intervenció coordinada, que inclou gestió i planificació, en tot el sistema verd de la nostra metròpoli, un sistema que, per altra banda, s'estén des de la perifèria fins al mateix cor de la capital. Durant aquests cinc anys hem fet descobrir als romans uns territoris que en gran part desconeixien, hem aconseguit intervenir-hi activant els mecanismes de tutela i protecció de la riquesa natural, i, finalment, hem redactat els plans necessaris per harmonitzar totes les activitats que es duen a terme en aquestes zones, siguin de lleure, de recerca o econòmiques.

"Hem aconseguit fer descobrir als romans uns territoris que en gran part desconeixien"

Ivan Novelli és president de RomaNatura des del març del 1998 i membre del consell directiu de la Federació Italiana de Parcs i Reserves Naturals. Anteriorment havia treballat en les candidatures dels Jocs Olímpics d'estiu de Roma, per al 2004, i d'hivern de Torí, per al 2006. Va ser coordinador de les campanyes de Greenpeace a Itàlia del 1990 al 1996. Com a president de RomaNatura, és el responsable de la gestió de les zones verdes d'una ciutat de més de 3 milions d'habitants.

- Es pot plantejar la hipòtesi de què hauria passat si totes aquestes àrees no haguessin tingut aquesta gestió?

Són espais molt diversos, i el seu destí hauria estat la degradació o l'edificació sota les forces del mercat. Moltes àrees verdes s'han salvat de la urbanització després de lluites duríssimes de les associacions ciutadanes, que s'havien mobilitzat. En molts casos estaven en mans privades, i, per aquest motiu, no eren accessibles. Pel que fa a les àrees de titularitat pública, estaven en un estat d'abandó tal que la gent no hi podia anar per esbargir-se. El primer que vam fer va ser impulsar les actuacions perquè la gent pogués començar a gaudir d'aquestes àrees públiques i també establir un seguit d'acords amb els propietaris privats, que en algun cas

Moltes àrees verdes s'han salvat de la urbanització després de lluites duríssimes de les associacions ciutadanes, que s'havien mobilitzat

han obert les seves propietats a l'aprofitament públic.

- Ha estat molt difícil el procés de recuperació d'aquestes zones verdes?

Sí que ho ha estat, sobretot en el cas de moltes propietats privades, a causa del seu valor econòmic potencial, fruit de l'edificabilitat. D'un dia a l'altre, amb la protecció de l'àrea, amb la seva conversió en parc, aquest valor potencial ha baixat, i això ha fet, lògicament, que la relació entre propietaris i administració s'hagi tornat complicada. Però això tampoc és una norma general, ja que en més d'un cas hem sabut explicar a aquests propietaris que no hi perdien. Els hem convençut que es podien trobar nous avantatges econòmics derivats de crear activitats compatibles amb el medi natural. En la major part d'aquests casos em refereixo a les zones agrícoles on es poden desenvolupar activitats productives i, sobretot, a les propietats multifuncionals, on, per exemple, l'agroturisme i els punts de venda de productes biològics tenen cada cop més demanda.

- Hi ha equilibri entre la protecció ambiental i l'activitat econòmica?

L'equilibri es busca a través dels plans de cada parc o àrea protegida, un cop fets els estudis pertinents amb les universitats, per tenir en compte quins són els principals valors naturalístics. A partir d'aquí podem determinar en quins indrets hi pot haver activitats econòmiques, que són les que ja he esmentat. En cap cas preveiem possibilitats de desenvolupament immobiliari o industrial.

- Com es finança RomaNatura? I, el que és més important, té prou diners per aconseguir els seus objectius?

Un 65% dels recursos vénen de la regió del Lazio, i la resta, de l'Ajuntament de Roma i també de l'Estat, perquè la reserva marina és de propietat estatal. A més, tenim fons específics per a projectes emmarcats en l'Agenda 21 que també vénen de l'Estat. A això, s'hi ha d'afegir una petita part de fons europeus. Estem intentant desenvolupar molt més aquesta part dels projectes. També tenim patrocinadors privats que ens ajuden en moltes iniciatives. Un cop dit això, he de reconèixer que els recursos econòmics disponibles són inadequats per al volum d'actuacions que caldria fer.

- Tot i això, hi han implicat moltes instàncies.

Sí, amb nosaltres, hi treballen cooperatives i associacions ambientals. Això ens permet oferir visites guiades gratuïtes els caps de setmana, programes d'educació ambiental als escolars de Roma i campanyes de divulgació entre els ciutadans sobre el gran valor de la biodiversitat que tenen a les portes de casa. Una col·laboració inestimable és la del Cos de Guardes Forestals de l'Estat, que fan un seguiment continuat del territori. Amb la seva tasca hem reduït el risc d'incendi en un 90% en els últims quatre anys. La defensa dels ecosistemes també es fa potenciant els corredors biològics. En aquest sentit, hem anat creant zones per incrementar la continuïtat de les àrees verdes. A la zona est de la ciutat encara hi ha un buit, però, a la resta de zones, els corredors són una realitat, i aquí radica la importància del sistema del verd de Roma.

- Una resposta ciutadana positiva pot convertir-se en un perill?

Efectivament, hi ha una gran demanda per visitar aquests parcs i alguns són al mateix centre de la ciutat, envoltats de zones molt densament poblades. Més d'un milió de persones viuen a menys de 500 metres d'un parc i la pressió és fortíssima. Com que durant molt temps havien estat àrees que no es podien visitar i ara es pot, la gent hi té molta tirada. Hem de mirar de derivar la gent cap als parcs més perifèrics, que són menys coneguts i d'accés més difícil. Però el veritable perill l'hem superat. Era que aquestes àrees naturals s'acabessin urbanitzant. En aquests moments, el que més em preocupa és que no tinguem prou energia política ni prou força econòmica per defensar aquests parcs i reserves com a ecosistemes i com a espais per a l'ús ciutadà. Una altra amenaça és l'obertura a la cacera d'algunes zones. Estem tenint un gran debat a la regió del Lazio, perquè hi ha la voluntat política d'obrir a la cacera un total de 10.000 ha de les zones protegides de Roma. Crec que és una opció molt negativa, perquè, d'una banda, trenca l'equilibri ambiental, i, de l'altra, fa inútil el treball que estem fent d'acostar la població a aquests parcs. ■

Albert Punsola

↓ PARC DE LA BARCELONETA

La zona de sauló de 500 m² de superfície que hi ha en aquest parc, a prop del c. del Gas, i que fins ara estava ocupada per pistes de botxes, s'ha reconvertit en una àrea d'esbarjo per a gossos. L'espai s'ha envoltat amb una tanca de fusta i s'hi ha instal·lat mobiliari urbà, un abeurador per a gossos i reg programat per aspersió per conservar-ne la qualitat.

↑ MANTENIMENT DEL VERD

Per mantenir la qualitat dels petits enjardinaments s'ha col·locat encoixinat en 396 jardineres de Ciutat Vella. A part de la millora estètica, aquest material afavoreix la retenció d'aigua del substrat i redueix la presència de males herbes.

AVINGUDA DE ROMA →

En aquest espai, s'hi han fet diverses actuacions. D'una banda, s'han millorat els parterres amb grups de flor (vivaç i arbustos) formats per més d'un miler de plantes de disset espècies. D'altra banda, en el tram situat entre els c. Borrell i Aragó s'ha augmentat el mobiliari urbà i s'han fet feines de manteniment en el que ja hi havia, s'ha aportat nou sauló al paviment, s'han substituït uns parterres de gespa per encoixinat i s'han fet noves plantacions de palmeres, arbres i arbustos: margallons (*Chamaerops humilis*), arbres del paradís (*Elaeagnus angustifolia*), piracantes (*Pyracantha angustifolia*), badres (*Nerium oleander*), *Ligustrum lucidum texanum*, pitòspors (*Pittosporum tobira*), *Euryops pectinatus* i *Hebe salicifolia*.

PLAÇA DE LA UNIVERSITAT →

Les jardineres de fusta i ferro que hi ha en aquesta plaça s'han arreglat i s'han pintat de nou, se n'ha millorat el substrat i s'hi han plantat margallons (*Chamaerops humilis*).

PLAÇA DE LA SAGRADA FAMÍLIA

L'àrea d'esbarjo per a gossos de 100 m² s'ha ampliat amb 242 m² més. L'actuació s'ha completat amb la col·locació d'una tanca de fusta tot al voltant i amb la instal·lació de mobiliari urbà, un abeurador per a gossos i reg per aspersió. També s'ha fet una repàs dels arbustos que ornamenten la plaça i s'han plantat 100 *Elaeagnus pungens*, 50 llozers (*Laurus nobilis*) i 50 *Escallonia macrantha*.

MIRADOR DEL POBLE-SEC →

Ja ha acabat la instal·lació de més de 2.900 m² de reg per aspersió en aquest espai a l'altura del pg. de Montjuïc i el ptge. Bateria, que permetrà fer un reg més uniforme, optimitzar el temps i el consum d'aigua i evitar l'escorriment.

← PLANTACIÓ D'ARBRAI

Al c. Guadiana, s'hi han plantat 59 *Brachychiton populneum*, i la remodelació del tram de la Carretera de Sants comprès entre els c. Consell de Cent i Olzinelles ha permès plantar 79 sòfores (*Sophora japonica*). Aquesta última actuació, que ha comptat amb la col·laboració del districte, s'ha completat amb la col·locació de 27 jardineres, on s'ha plantat esparreguera de jardí (*Asparagus densiflorus*).

JARDINS DEL DOCTOR DOLÇA

La superfície que hi ha a sobre del dipòsit d'aigües pluvials que s'ha construït en aquesta plaça s'ha enjardinat de nou amb dos parterres de gespa on s'ha instal·lat reg per aspersió. La renovació del verd dels jardins s'ha completat amb la plantació d'arbres –pollancre (*Populus nigra italica*), tipuanes (*Tipuana tipu*), arbres del paradís (*Elaeagnus angustifolia*), oms de Sibèria (*Ulmus pumila*) i mèlies (*Melia azederach*) de recuperació, i *Acacia dealbata*–, palmeres –*Washingtonia robusta*– i arbustos –arboços (*Arbutus unedo*)–.

JARDINS DE RUBIÓ I TUDURÍ

Amb l'objectiu de millorar la comunicació amb l'àrea de joc infantil s'ha fet un camí col·locant travesses de fusta i sauló entre els arbustos. L'actuació s'ha completat amb la posada a punt de tot l'espai verd.

↑ JARDINS DE LES INFANTES

Per millorar la qualitat d'aquest espai verd, s'hi ha plantat arbrat i arbustatge i s'hi ha sembrat gespa en dos parterres. Les espècies triades han estat tamaris (*Tamarix gallica*), *Teucrium fruticans*, galzerans (*Ruscus aculeatus*), *Feijoa sellowiana*, *Rhaphiolepis umbellata*, alocs (*Vitex agnus-castus*), *Polygala myrtifolia*, llorers (*Laurus nobilis*) i *Pittosporum heterophyllum* de recuperació.

← JARDINS DE CARLES RIBA

Els últims treballs fets en aquests jardins també han tingut com a objectiu el manteniment de la qualitat del verd. L'actuació ha consistit en el desbrossament de 2.000 m² de tallussos, la poda d'arbustos i la poda d'aixecament de capçada de l'arbrat. A fi de millorar la visibilitat, també s'han podat els arbustos que enjardinaven les escales dels c. Claudi Sabadell i Baixada de Blanes.

JARDINS DE CA N'ALTIMIRA

En aquests jardins, s'hi han fet feines de manteniment que han consistit en la poda de l'arbustatge, la retallada de les enfiladisses i la plantació de 250 pitòspors (*Pittosporum tobira*) i de 30 troanes (*Ligustrum japonicum*) de recuperació.

PLAÇA DEL POBLE ROMANÍ →
Amb la col·laboració del districte s'ha fet una nova àrea d'esbarjo per a gossos de 200 m², equipada amb mobiliari urbà, un abeurador per a gossos i reg automatitzat. Aquesta millora s'ha completat amb la plantació d'arbres i enfiladisses: troanes (*Ligustrum japonicum*) i heures (*Hedera helix*).

↑ PLAÇA RIUS I TAULET
Les jardineres d'aquesta plaça s'han replantat amb margallons (*Chamaerops humilis*).

RONDA DEL MIG
L'ampliació de les voreres de la Ronda del Mig entre el c. Camèlies i la Travessera de Dalt; l'ampliació, en aquesta mateixa Travessera, de les voreres entre els c. Sors i Alegre de Dalt, i el cobriment de la Ronda del Mig entre els c. Escorial i Sardonya han permès fer una nova plantació d'arbrat amb tipuanes (*Tipuana tipu*), pollancrees (*Populus nigra italica*), acàcies de Constantinoble (*Albizia julibrissin*) i acàcies de tres punxes (*Gleditsia triacanthos*).

← MILLORA DELS JOCS INFANTILS
L'àrea de joc infantil que hi ha a la confluència dels c. Josep Sanguenís i Cortada s'ha envoltat amb una tanca de fusta. També s'han desbrossat els 2.000 m² de talussos que són accessibles des d'aquesta zona, s'han plantat arbustos –pitòspors (*Pittosporum tobira*) i ginesta (*Spartium junceum*)– i s'ha col·locat una barana de protecció en els llocs de plantació per evitar que hi aparquin cotxes.

CONDICIONAMENT DEL VERD →
S'han fet feines de desbrossament, poda i pintat en les 60 jardineres situades a la confluència de c. Martí i Codolar i el pg. de la Vall d'Hebron. També s'ha fet una poda de realçament a 45 magnòlies (*Magnolia grandiflora*), 3 *Washingtonia robusa*, 1 palmera de les Canàries (*Phoenix canariensis*) i 1 margalló (*Chamaerops humilis*) de quatre braços, i s'han desbrossat 2.000 m² de talussos de canyes.

← PLAÇA KARL MARX
De tant en tant s'han de renovar les plantes que enjardinen els espais verds. En aquest cas s'han substituït els rosers vells per altres de nous i s'hi han afegit dues noves espècies: l'abèlia (*Abelia floribunda*), que té una floració blanca molt prolongada, i *Cupressocyparis leylandii*.

← PARC DE CAN DRAGÓ
En una zona de sauló d'uns 430 m² situada a dins del parc, a prop de la cantonada del pg. d'Andreu Nin i l'av. Rio de Janeiro, s'hi ha construït una àrea d'esbarjo per a gossos. L'espai està prou allunyat de les cases i disposa d'arbres i d'enllumenat. Com es fa en totes aquestes àrees, s'ha voltat d'una tanca de fusta i s'hi ha instal·lat mobiliari urbà, un abeurador per a gossos i reg programat per aspersió.

← BARRI DE LA TRINITAT VELLA

A la pl. de la Trinitat, s'hi han fet treballs de manteniment i millora del verd. S'ha substituït la gespa dels parterres que hi ha a prop de l'àrea de jocs infantils per arbusts –abèlies (*Abelia floribunda*), *Juniperus horizontalis* i *Teucrium fruticans*–, que formen una tanca vegetal al seu voltant. S'ha escatat la illeta que hi ha a la confluència dels c. de la Trinitat i Foradada, i s'hi ha plantat *Elaeagnus pungens*. També s'ha fet la mateixa feina als

c. Peníscola i Finestrelles, on, a més a més, s'han plantat *Teucrium fruticans*. Tocant als c. Ciutat d'Asunción i Campins s'ha plantat arbustatge en parterres en talús –romaní (*Rosmarinus officinalis*) i *Acca sellowiana*– i s'hi ha col·locat una petita rocalla per evitar l'erosió del sòl. Al c. Foradada, s'hi ha plantat *Acca sellowiana* i buguenvil·lees (*Bougainvillea sp.*), i, en aquest carrer i el del Pare Pérez del Pulgar, s'hi han plantat abèlies (*Abelia floribunda*) i *Juniperus horizontalis*.

PARC DE LA PEGASO →

S'ha fet una posada a punt de tot el parc consistent en la creació d'una nova porta d'accés pel c. de la Sagrera; el repàs de les infraestructures; la col·locació de paviment antilliscant al pont japonès; el trasllat dels jocs infantils i la pavimentació dels camins de la zona del mirador, i la restauració amb pedra rodada del gran paviment amb el logotip del cavall d'Enasa.

← CARRER CONCILI DE TRENTO

En el tram comprès entre els c. Selva de Mar i Bach de Roda s'ha fet, amb la col·laboració del districte, la plantació de parterres amb espècies vivaces, enfiladisses –heura (*Hedera helix*)– i gespa d'ombra. L'actuació s'ha completat amb la instal·lació de reg automàtic per difusió.

↓ PLAÇA DE L'OCA

Aquesta plaça, situada entre els c. València i Enamorats, sol estar força degradada per l'intens ús que se'n fa com a zona d'esbarjo dels gossos del veïnat. Les últimes feines de recuperació han consistit en la plantació d'arbusts –pitòspors (*Pittosporum tobira*) i aràlies (*Fatsia japonica*)– i la reposició de sauló a l'àrea de joc infantil.

L'hora dels parcs grans i dels jardins restaurats

Els darrers quatre anys han estat el moment en què s'han creat el segon i el tercer parcs més grans de Barcelona –si bé un ja estava fet a mitges–, i també ha estat l'hora de restaurar jardins que esperaven des de feia molt temps que algú els retornés l'esplendor perduda. Ha estat l'ocasió dels parcs de Diagonal Mar, Nou Barris i Laribal, aquest últim dins de l'embranchida que ha sacsejat la muntanya de Montjuïc.

Barcelona té el Parc de la Ciutadella com l'espai verd més gran, amb 31 ha. Fins ara, el Parc del Castell de l'Oreneta, amb 15 ha, era el que el seguia per dimensions, però, amb la inauguració, el 2002, de Diagonal Mar, i, enguany, de la segona fase del Parc de Nou Barris, el panorama ha canviat. Nou Barris ha passat a ser el segon, amb 16,6 ha, que s'estenen des de la plaça de Karl Marx fins a la seu del districte, al passeig del Doctor Pi i Molist, i Diagonal Mar, el tercer, amb 15,7 ha. Dos parcs força diferents l'un de l'altre, però tots dos ben atractius. ■

Jardins de Joan Brossa

Parc de diagonal Mar

Parc de diagonal Mar

Parc de diagonal Mar

Jardins de Joan Brossa

Jardins de Joan Brossa

Jardins de Laribal

Quatre anys augmentant i recuperant espais verds a Barcelona

Àrea metropolitana de Barcelona
Mancomunitat de municipis

Si comencem per la creació de nous espais, cal dir que Nou Barris s'ha beneficiat de l'ofici de Carme Fiol i Andreu Arriola, que ja van ser els autors d'un dels millors parcs de la ciutat, el de l'Estació del Nord. Nou Barris té la gràcia d'haver sabut incloure en el seu terreny dues masies, Ca n'Ensenya i Can Carreras; un aqüeducte

que creuava el barranc del mateix nom que la segona d'aquestes masies, i també l'església i part de l'entrada de l'antic Institut Mental de la Santa Creu, ara seu del Districte de Nou Barris. Caldria, però, poder travessar el claustre que hi ha darrere d'aquest segon edifici perquè el conjunt fos més complet. Diagonal Mar, obra pòstuma d'Enric Miralles, juntament amb Benedetta Ta-

gliabue, és un bonic conjunt de gespa i d'aigua que ha atret molt la ciutadania, però presenta un problema essencial: els blocs de pisos, de notable alçada, estan encastats a dins del territori verd, i, encara que el parc sigui públic, li donen una aparença de parc privat, especialment quan tanca, de nit. És un problema fruit de la concepció de Diagonal Mar, criticat per urbanistes i per una

part de la mateixa administració municipal, però, òbviament, no té solució. Això no treu al·licients al parc, que es beneficia de la imaginació dels autors. **RECUPERACIÓ DE LA MUNTANYA** L'abril del 2002 va ser una fita en la recuperació d'un dels jardins més encisadors de Barcelona, els Jardins de Laribal, situats en una de les parts més ig-

Jardins de Laribal

Parc Central de Nou Barris

Parc Central de Nou Barris

Jardins de Laribal

Turó Parc

Turó Parc

Turó Parc

norades del centre de Montjuïc. Van ser construïts, entre 1917 i 1919, per Jean-Claude-Nicolas Forestier, i estaven en un estat lamentable. La recuperació dels jardins, creats amb jocs d'aigua i arbres originals de la muntanya en un desnivell de 32 metres, ha estat un encert, i ha permès tornar a admirar la Font del Gat, el roserar situat darrere del Museu Etnològic i alguna escultura tan bella com *Estival*,

de Jaume Otero.

La creació del Centre Gestor de la Muntanya de Montjuïc ha estat el motor d'aquesta renovació, que el 2003 ha anat seguida, tot just començar la primavera, de la recuperació dels terrenys de l'antic parc d'atraccions, que han passat a anomenar-se Jardins de Joan Brossa. Els jardins han posat l'accent en els jocs infantils, i han mantingut alguns ele-

ments del passat, com un bonic conjunt de pins i les escultures que ja hi havia quan les rodes de fira i les muntanyes russes eren l'ham de l'indret. Són 5,3 ha de nou jardí urbà a dins de Montjuïc que s'afegeixen als esmentats Jardins de Laribal i als ja veterans jardins de Mossèn Cinto, Costa i Llobera i Joan Maragall. Els jardins dedicats al poeta Joan Brossa han estat dissenyats per Patrizia Falcone,

que també va tenir cura de la polèmica reforma del Turó Park, feta fa dos anys.

EL TURÓ PARK

Després de diverses crítiques dels veïns, en especial dels que veïen amb recel la possible instal·lació d'un restaurant, caldrà convenir que l'acollida de la reforma del veterà Turó Park, concebut per Nicolau Maria Rubió i Tudurí, el 1934,

com un jardí de barri, ha estat favorable, sobretot si ho jutgem per l'afluència de gent. Aprofitant l'èxit d'una pel·lícula anglesa, l'ajuntament va sortir al pas de les crítiques i els recels dient que havia aportat "sentit i sensibilitat" a la restauració. Va caldre, però, que un fullet repartit a dojo avisés que no s'hi posava cap restaurant i que tampoc es reduïa el ja força reduït parc. No s'ha d'oblidar

que el Turó Park original, el d'abans del 1934, any en què es va inaugurar com a jardí públic, era un espai molt més gran, que va ser espoliat pels propietaris per especular i poder-hi fer pisos.

Per descomptat, el quadrienni ha donat per fer més coses, però els grans parcs, la recuperació de Montjuïc i la reforma del Turó Park em semblen les més destacades. ■

Una convivència factible

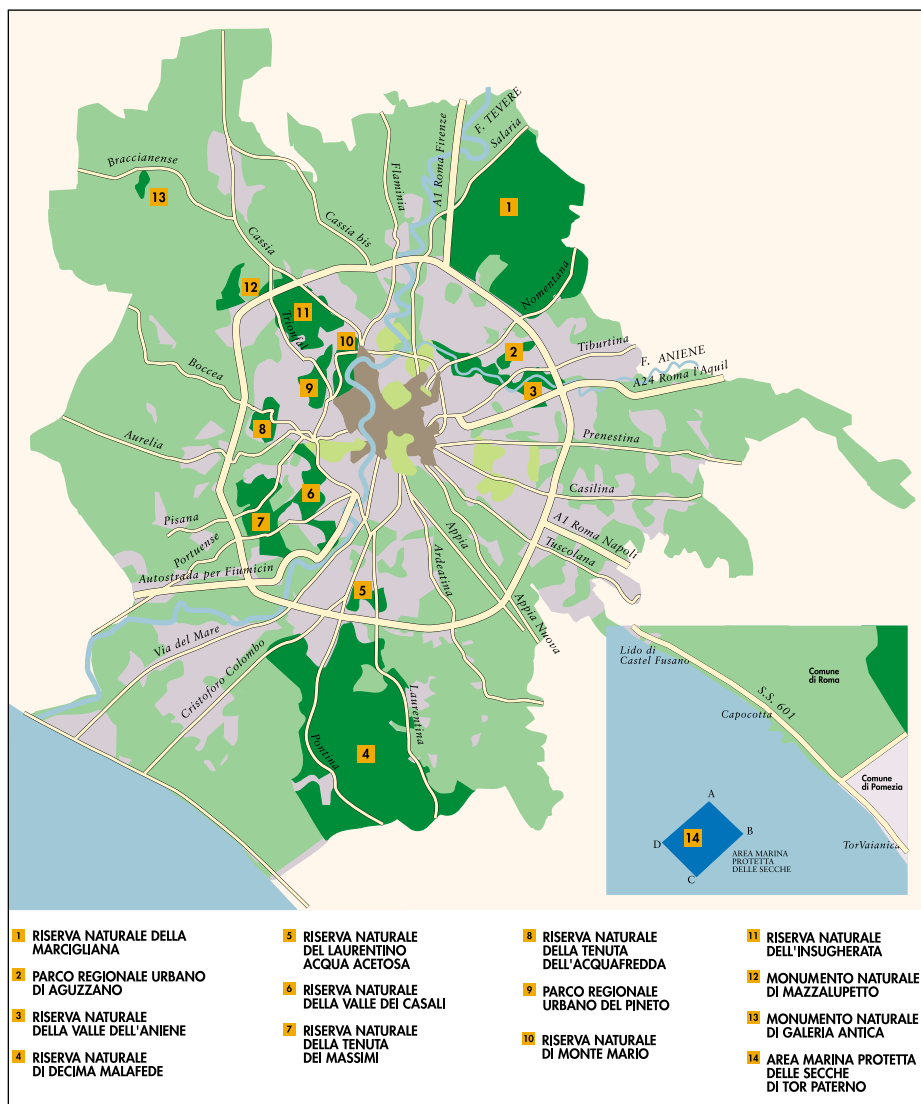
S'ha d'abordar la gestió dels espais naturals i rurals en àrees metropolitanes amb molta prudència, perquè estem davant de molts sistemes que interactuen entre ells

Un total de 300 tècnics, polítics, planificadors i estudiosos del territori es van reunir a Barcelona els dies 26, 27 i 28 de març en el III Simposi d'Espais Naturals i Rurals en Àrees Metropolitanas i Periurbanas. En total s'hi van presentar setze comunicacions, que recullen experiències de diverses ciutats i regions metropolitanas d'arreu del món.

El debat sobre els espais naturals i els àmbits rurals situats en àrees metropolitanas és més viu que mai a causa del fort creixement urbà que s'experimenta arreu del món. És un debat que va més enllà de la tradicional dualitat camp-ciutat, avui superada perquè la ciutat ja ha envaït amb la seva perifèria els àmbits rurals i, a la

inversa, hi ha zones naturals completament envoltades per zones urbanes consolidades.

A Europa, el 80% de la població viu en zones urbanes. A la vegada, el territori està fragmentat des del punt de vista ambiental i també per la gran quantitat d'instàncies administratives que hi intervenen. Això dificulta en ocasions la gestió integrada, però els europeus han inventat les solucions.

SENTIT PRAGMATIC

Berlín i Brandenburg han sabut cooperar. Berlín, capital d'Alemanya, és també una ciutat estat situada al cor del territori d'un altre estat federat, que és Brandenburg. Això no ha impedit que tots dos estats possessin en marxa un sistema comú de planificació regional. Berlín és una urbs molt poblada, i Brandenburg, un estat agrícola i molt extens, però tots dos van voler garantir un desenvolupament dels seus respectius territoris, molt diferents entre ells, però amb una influència recíproca.

Al nord de França, hi tenim un altre cas de gestió dels espais lliures. Es tracta de la ciutat de Lilla, que, amb una àrea metropolitana de poc més d'un milió d'habitants, ha emprès un pla per multiplicar per cinc els seus espais verds en vint anys. L'escassetat d'aquests espais implicava una pèrdua d'empreses, que consideraven que no hi havia prou qualitat de vida. Per tant, al darrere d'aquest pla hi ha una doble intenció, ambientalista i econòmica, que així es torna compatible.

ANELLES VERDES

L'anella verda de Vitòria, la capital del País Basc, se situa en una línia unívocament ambientalista. Des del 1993, l'objectiu ha estat integrar els espais verds periurbans de manera que facin de transició entre la trama urbana central i el medi natural. La ciutadania ja n'ha obtingut grans beneficis, amb 422 ha de zona verda, travessades per nombroses rutes ciclistes i de passeig. L'any passat, aquestes àrees van ser visitades per 290.000 persones. Tenint en compte que la ciutat només té 220.000 habitants, es pot qualificar d'èxit.

Una operació amb certes semblances, però a diferent escala, és la que ha fet RomaNatura a la capital italiana. Per primer cop, una sola entitat s'encarrega de gestionar catorze zones naturals protegides en el territori del municipi de Roma, que té uns 3 milions d'habitants. Aquestes zones tenen diferents tractaments segons siguin parcs regionals o reserves naturals, i sumen unes 15.000 ha. La gestió de RomaNatura ha posat a l'abast dels romans terres que abans eren desconegudes, ignorades o, senzillament, maltractades pels abocaments, tot i que el problema pot ser ara morint d'èxit, a causa de l'elevat nombre d'habitants i de l'interès cada cop més gran que la ciutadania demostra per aquestes àrees.

Una experiència força diferent de les esmentades fins ara és la de Ciutat del Cap, a Sud-àfrica. Aquest és un punt de gran interès per a la biodiversitat del planeta. Per això, els governs nacional, provincial i local estan preparant una estratègia conjunta, anomenada Acció al Cap per a les Persones i el Medi Ambient, que busca la col·laboració d'organitzacions i societat civil. L'estratègia va dirigida a preservar la biodiversitat que hi ha als límits de la ciutat i es vol integrar en tots els processos de decisió del municipi. Això és signe de valentia i compromís. De ben segur que poden sorgir conflictes seriosos pels interessos econòmics de l'ús del sòl, però, si cal preservar un hàbitat important, això haurà de tenir prioritat per damunt de tot.

REFLEXIONS DE PRESENT I DE FUTUR

A part de les experiències presentades, les reflexions dels experts que van acudir al simposi van deixar clares algunes qüestions. La primera és que s'ha d'abordar la gestió dels espais naturals i rurals en àrees metropolitanes amb molt prudència, perquè es-

I A BARCELONA?

La regió de Barcelona compta amb nombrosos espais lliures distribuïts al llarg i ample del seu territori –que conté una conurbació de 4,5 milions d'habitants–, però per aconseguir una bona ordenació territorial cal disposar de bona informació. En aquest sentit, la Diputació de Barcelona ha posat en marxa un sistema d'informació territorial de la xarxa d'espais lliures (SITXELL). És un projecte destinat a identificar i sistematitzar tota la informació sobre el sòl no urbanitzable. El seu objectiu principal és donar suport a la planificació i les polítiques de la diputació –i dels municipis que en formen part– sobre aquests espais. El projecte SITXELL va començar fa dos anys i ja té definida tota l'estructura conceptual i tècnica i ha recopilat molta informació de base.

tem davant de molts sistemes que interactuen entre ells en cada lloc, i, a més, cada lloc té les seves variants. Prudència, doncs, perquè un cert grau d'incertesa és inherent a aquest tipus de gestió.

En segon lloc, els casos i experiències presentats configuren un mosaic d'escalas i dimensions diferents. Dimensió d'espai: Europa està farcida de ciutats mitjanes i en té algunes de força grans, però hi ha poquíssimes megalòpolis. Dimensió temporal: hi ha un gran contrast entre les antigues ciutats europees i les noves ciutats americanes, que tenen entre 100 i 200 anys, però que en aquests moments estan tenint un creixement molt acce-

Cada estil de vida, cada cultura, percep de manera diferent els espais, i el paisatge n'és un bon exemple

A Ciutat del Cap, a Sud-àfrica els governs, estan preparant una estratègia conjunta dirigida a preservar la biodiversitat que hi ha als límits de la ciutat

lerat, com és el cas de Mèxic D. F. o Sao Paulo. Dimensió de percepció: cada estil de vida, cada cultura, percep de manera diferent els espais. El paisatge n'és un bon exemple. El professional hi podrà veure aspectes biològics o hidrogràfics, però això mai pot negar el caràcter històric o simplement emotiu que altres ciutadans no experts hi puguin trobar.

Estem davant d'un tipus de coneixement aparentment esmicolat, però la traducció positiva d'això és la riquesa de la diversitat. De tota manera, el concepte de sostenibilitat ens proporciona algunes directrius que s'unifiquen amb una bona dosi

de sentit comú: seguir un desenvolupament urbà equilibrat; no considerar els espais lliures com a residuals, sinó com a principals per als ecosistemes; potenciar la connectivitat biològica i la continuïtat paisatgística, i donar prioritat a les actuacions en els espais més amenaçats. Així mateix, cal no oblidar el factor humà, perquè, com va dir en la cloenda del simposi Richard Forman, de la Universitat Harvard: "La cultura i el sentiment de comunitat hi tenen molt a dir." ■

Albert Punsola

La ciutat ha envaït amb la seva perifèria els àmbits rurals i, a la inversa, hi ha zones naturals completament envoltades per zones urbanes consolidades

El Fòrum aposta per la sostenibilitat

La necessitat de trobar fórmules de creixement compatibles amb la preservació del nostre entorn és un dels reptes i una de les preocupacions que ha d'afrontar la humanitat. És la nostra obligació afavorir unes millors condicions de vida per als habitants del món i, sobretot, no posar en perill les oportunitats de les futures generacions. El Fòrum Universal de les Cultures-Barcelona 2004, atent a aquesta necessitat, ha triat la sostenibilitat com un dels tres eixos de l'esdeveniment (la diversitat cultural i les condicions de la pau són les altres dues temàtiques escollides). L'Agenda de Principis i Valors, un codi ètic que inspira les actuacions de la nostra organització, no deixa dubtes sobre l'aposta del Fòrum a favor de "la defensa de la biodiversitat mitjançant la protecció i la millora de la qualitat del medi ambient, així com la conservació i l'ús racional dels recursos naturals".

Al llarg dels 141 dies que durarà el Fòrum –del 9 de maig al 26 de setembre–, una àmplia oferta de congressos, jornades, debats, exposicions, espectacles i actes participatius ens permetran analitzar i reflexionar entorn del concepte de desenvolupament sostenible. Especialistes de tot el món es trobaran a Barcelona per debatre aspectes mediambientals de gran actualitat i transcendència. Entre altres, el Fòrum celebrarà els diàlegs "Escotar el mar", que analitzarà el control de la contaminació, els canvis i la variabilitat en el nivell del mar i les tendències hidrològiques a llarg termini; "Energia i desenvolupament sostenible", que abordarà els mètodes de control democràtic de la utilització de l'energia, l'estalvi, l'eficiència i les energies renovables, o "L'aigua, recurs estratègic", que tractarà l'amenaça del canvi climàtic o la repercussió de la sobreexplotació hidrològica. També es debatrà sobre la responsabilitat social de les empreses o sobre el turisme sostenible.

Una de les quatre grans exposicions del territori Fòrum convidarà els visitants a

Jaume Pagès,
conseller delegat del
Fòrum Barcelona
2004

L'aplicació d'un desenvolupament sostenible permetrà millorar les condicions de vida de les persones i, per tant, crear el marc necessari per aconseguir la pau

conèixer i reflexionar sobre el desenvolupament sostenible. Dirigida per Ramon Folch, "Habitar el món" ens recordarà que el nostre planeta té uns recursos limitats i que la humanitat ha de buscar noves pautes de comportament que respectin els sistemes naturals. La ciutat de Barcelona acollirà altres exposicions dedicades a aquest eix temàtic. "Com fer fusta sense malmetre el bosc", al Museu de la Ciència, o "Conservació sostenible de la biodiversitat", al Museu de Ciències Naturals, en són dos exemples representatius.

El Fòrum ha fet també una aposta decidida per la sostenibilitat en les obres del 2004 que es porten a terme a la zona on la Diagonal arriba al mar, en una nova àrea de 320.000 m². S'estan aplicant criteris de sostenibilitat en la construcció del recinte Fòrum i s'estan millorant i integrant a l'entorn urbà les infraestructures presents a la zona del Besòs (depuradora d'aigües residuals, planta de tractament de residus, central tèrmica). També s'instal·laran tres plaques fotovoltaïques de 10.500 m². Els treballs permetran la recuperació de l'últim tram del riu Besòs, que es convertirà en un parc fluvial i que canviarà de fisonomia amb la desaparició de les 54 torres elèctriques d'alta tensió. També es crea el Parc del Litoral Nord-est, que tindrà 110.000 m², i les seves prolongacions naturals seran els 500 m de nova platja i el passeig marítim que enllaçarà amb el port esportiu. La zona tindrà un altre parc, el del Sud-oest i dels Auditoris, de 7 ha, que es caracteritzarà per les ondulacions del terreny.

Aquesta és l'aposta del Fòrum per la sostenibilitat. Una aposta que va més enllà dels aspectes ecològics, perquè l'aplicació d'un desenvolupament sostenible permetrà millorar les condicions de vida de les persones i, per tant, crear el marc necessari per aconseguir la pau. Un objectiu que confiem concretar durant la celebració del Fòrum. Treballem i treballarem perquè així sigui. ■

Restauració del dipòsit controlat de residus de la Vall d'en Joan

L'explotació del dipòsit controlat de la Vall d'en Joan, situat al Parc del Garraf, entre Begues i Gavà, va començar l'any 1974. Des d'aleshores s'hi van anar dipositant els residus urbans de Barcelona i dels municipis de l'àrea metropolitana. La superfície total d'aquest dipòsit és de 60 ha, de les quals 40, aproximadament, estan fora d'explotació, i, d'aquestes, 20 han estat restaurades per l'Entitat del Medi Ambient de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i convertides en un nou espai verd.

El conjunt s'ha revegetat amb espècies autòctones i resistents, amb poca demanda d'aigua i adaptades a la zona, per afavorir la integració en el paisatge i la successió natural

El projecte té com a objectiu transformar el dipòsit controlat en un nou espai d'ús públic, integrar-lo paisatgísticament en l'entorn natural i crear un sistema que en permeti la naturalització per conferir al dipòsit restaurat una imatge de zona agrícola i forestal ben integrada en l'entorn del Parc Natural del Garraf i potenciar el caràcter d'espai lliure o parc metropolità, que es pot convertir en una via d'accés a aquest parc. Es tracta, doncs, d'un projecte dinàmic, amb diferents fases d'execució i amb dos processos: l'artificial, fet per l'home, i, a partir d'aquest, el que generarà espontàniament la natura.

ASPECTES TÈCNICS

Els treballs de restauració s'han dividit en diferents etapes, que inclouen la implantació d'una nova topografia, la impermeabilització i l'aïllament del dipòsit controlat de residus i un sistema de recorreguts, plantacions, drenatges i desgasificació.

La modificació de la topografia s'ha fet mitjançant onze terrasses que comencen a la base del dipòsit i se succeeixen fins a les cotes altes.

Aquestes terrasses s'integren lateralment al paisatge preexistent a través de dues cunetes de drenatge d'aigües pluvials que transcorren al llarg dels vessants del parc natural en el punt de trobada amb el dipòsit controlat. S'han construït amb terra, directament sobre la brossa, i tenen un sistema de contenció de dics de terra impermeables que permet assegurar-ne l'estabilitat.

La impermeabilització i l'aïllament del dipòsit de residus s'han fet de baix a dalt, per damunt de la nova topografia que recobreix els residus, amb un gruix variable en funció d'aquesta topografia: 20 cm de grava granítica, que genera un sistema de drenatge per a la circulació de gasos i lixiviats; geotèxtil per protegir la capa impermeable; capa impermeable de PEAD d'1,5 mm; geotèxtil de protecció del PEAD; 20 cm de grava calcària per al drenatge de les aigües superficials; geotèxtil per evitar la contaminació de les graves, i, finalment, 80 cm de terra per a plantació. En els dics, la capa de graves s'ha substituït per una làmina geodrèn.

ORDENACIÓ DE L'ESPAI

Un cop acabat el sistema d'impermeabilització, s'ha ordenat el nou paisatge mitjançant un sistema de recorreguts. Els dics de contenció de les terrasses estan travessats per camins que permeten la connexió d'una terrassa amb l'altra i creen un recorregut al llarg de tot el dipòsit.

El conjunt s'ha revegetat amb espècies autòctones i resistents, amb poca demanda d'aigua i adaptades a la zona, per afavorir la integració en el paisatge i la successió natural. A les cunetes, s'hi ha plantat bardissa –esbarzer (*Rubus ulmifolius*), aritjol (*Smilax aspera*), lligabosc (*Lonicera implexa*) i esparreguera (*Asparagus acutifolius*); als talussos, brolla o màquia mediterrània –lentsicle (*Pistacia lentiscus*), aladern (*Phillyrea angustifolia*) i estepa (*Cistus albidus*); al coronament i al peu de talús, arbres –pi blanc (*Pinus halepensis*) i alzina (*Quercus ilex*)– i arbustos –arboç (*Arbutus unedo*), marfull (*Viburnum tinus*), romani (*Rosmarinus officinalis*) i farigola (*Thymus vulgaris*)–, i, a les terrasses, cultius de lleguminoses –veça (*Vicia sativa*), alfals (*Medicago sativa*) i trèvol (*Trifolium pratense*)–, que fixen el nitrogen atmosfèric i, per tant, afavoreixen la millora del sòl. Les plantacions de les lleguminoses s'han distribuït en parcel·les separades entre si per un cordó de terra on s'han situat les infraestructures de reg i els pous de desgasificació del dipòsit. Pel que fa a la zona d'accés, s'hi ha plantat pi blanc i alzina. S'ha de destacar que totes aquestes plantacions són petits connectors entre els dos vessants del parc.

El sistema de drenatge condueix l'escorri-

El sistema de desgasificació permet la captació i valorització energètica del biogàs, que és extret del dipòsit mitjançant una xarxa de 23 pous i transformat en electricitat que és exportada a la xarxa de consum

ment superficial de l'aigua de pluja per cunetes de terra que transcorren al capdamunt i al peu dels dics fins a les cunetes perimetrals. L'aigua d'aquestes cunetes es recull en dues basses per al posterior aprofitament per a la implantació de les espècies vegetals. La capacitat de les basses en aquesta primera fase és de 8.121 m³ i 4.232,5 m³. Pel que fa al sistema de reg, és per aspersió a les zones de lleguminoses i per degoteig a les zones arbrades i arbustives. La col·locació de les basses a les terrasses superiors permet el reg de les terrasses inferiors per gravetat.

Finalment, el sistema de desgasificació, que permet la captació i valorització energètica del biogàs, està format per una xarxa de 23 pous que extreuen el gas del dipòsit perquè es pugui transformar en electricitat que s'exporta a la xarxa de consum. Les previsions de desgasificació en els pous situats a la zona restaurada són de 2,5 MWe de generació elèctrica, i les dels 123 pous de la zona del dipòsit encara en explotació, de 7,5 MWe. La situació dels pous sobre el terreny coincideix amb la divisòria dels cultius, de manera que la gestió dels cultius herbacis és compatible amb les tasques de manteniment dels pous.

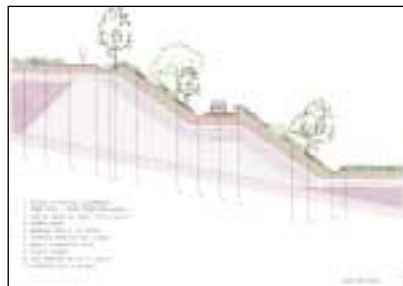
DE L'HOME A LA NATURA

Durant els primers anys predominarà la restauració artificial, per la qual cosa s'invertiran mitjans i tecnologia per generar un sistema d'infraestructures que permeti en el futur la correcta implantació de la resta de sistemes naturals. Amb el pas del temps, la inversió serà cada vegada menor i es deixarà que la restauració natural adquireixi més protagonisme. Aquesta serà espontània i només supervisarà a través d'una gestió adaptativa que potenciarà la implantació dels sistemes naturals i corregirà les deficiències estructurals que puguin aparèixer en aquest període.

El treball amb la natura al llarg del temps serà, doncs, en darrer terme, el que permetrà implantar totalment aquest nou paisatge i corregir així per sempre l'impacte ambiental que va suposar l'emplaçament d'un gran dipòsit de residus en un entorn natural com és el Parc del Garraf. ■

El treball amb la natura al llarg del temps serà, doncs, en darrer terme, el que permetrà implantar totalment aquest nou paisatge i corregir així per sempre l'impacte ambiental que va suposar l'emplaçament d'un gran dipòsit de residus en un entorn natural com és el Parc del Garraf. ■

Teresa Galí-Izard
enginyera de paisatge

Millorar l'espai comú i compartit: el Camí Escolar

El carrer és un espai que al llarg de l'evolució i transformació de les ciutats s'ha vist sotmès a un procés imparable de canvis i adaptacions a causa de les noves necessitats de l'entorn. Aquestes necessitats sovint no són valorades de manera adequada pel nombre de ciutadans que afecten. El Camí Escolar és una proposta que fa possible que els desplaçaments dels nens i nenes a l'escola puguin ser més autònoms, més segurs i més agradables.

El senyal s'il·lumina en les franges horàries d'entrada i sortida de les escoles

És ben sabut que, a la ciutat de Barcelona, més del 70% de la població es desplaça a peu o amb transport públic, i tan sols menys del 30% ho fa amb vehicle privat. Amb aquestes dades, doncs, no s'explica que els canvis soferts pels carrers en les darreres cinc dècades estiguin jus-

tificats per les necessitats dels cotxes, i no pas per les dels vianants.

Als carrers de les ciutats preindustrials destacava la funció socialitzadora i de punt de trobada. Els carrers es podien considerar una ampliació dels habitatges, i no estaven pensats, com ara, per anar d'un lloc a l'altre, sinó per ser-hi i gaudir de l'espai comú. El Camí Escolar forma part de les iniciatives que s'estan impulsant per intentar recuperar l'espai públic com a lloc de relació i convivència. Així, des del Pacte per la Mobilitat, signat a Barcelona el 1998, el Projecte Educatiu de Ciutat impulsa el Camí Escolar com una manera innovadora i participativa d'abordar l'educació per a la mobilitat.

EL CARRER COM A ESPAI EDUCADOR

L'educació és una tasca compartida i present en totes les situacions que es viuen al llarg de la vida. Per aquesta raó, estem convençuts que els carrers i les places, amb la col·laboració del veïnat, les administracions i les famílies, poden constituir un autèntic espai educatiu.

Quan els nens i nenes van pel carrer, observen i entren en contacte amb diferents situacions, amb altres persones i amb les normatives establertes. Segons Oller⁽¹⁾, el carrer ens ofereix grans potencialitats educatives, gràcies al fet que representa un espai amb quatre dimensions fonamentals: la relació (es tracta d'un espai comú on conflueixen totes les persones d'una mateixa comunitat), la iniciativa individual (al carrer s'han de prendre decisions de forma constant, per la qual cosa els aprenentatges d'estructuració espacial i d'orientació són aplicats per primer cop en desplaçar-se sol),

l'aventura (pot representar una experiència iniciàtica, en descobrir nous indrets) i el civisme (el carrer es un espai idoni per exercir de ciutadà i posar en pràctica els drets i deures de cadascú).

EL CAMÍ ESCOLAR: UNA INICIATIVA OPORTUNA

En aquest marc apareix una proposta per dignificar i valorar l'estona i l'espai per anar de casa a l'escola. Es tracta del primer trajecte "obligat" de la vida dels petits ciutadans i ciutadanes. La finalitat del Camí Escolar és aconseguir que els desplaçaments quotidians dels nens i nenes puguin ser més autònoms, més segurs i més agradables. Per extensió, la resta de ciutadans també podran gaudir d'una millora de les condicions del carrer.

La clau d'aquesta proposta es troba en el procés de participació que genera. Els diferents agents que interactuen en els mateixos espais públics s'han de posar d'acord i proposar i consensuar solucions, sempre valorant les pròpies necessitats, però, sobretot, les dels altres. Aquesta implicació en projectes compartits per la sostenibilitat i la seguretat de l'entorn ajuda la comunitat a debatre i construir uns espais més propers i estimats, l'única forma d'assegurar-ne el posterior manteniment i respecte.

COM S'ORGANITZA UN CAMÍ ESCOLAR?

La iniciativa per impulsar un camí escolar ha de partir del mateix territori. El primer pas és implicar tots els agents educatius i socials que interactuïn entorn del centre o centres docents on tingui lloc l'experiència. Els nens i nenes, el professorat, les famílies, l'administració municipal, els establiments del barri i les entitats i associacions tenen funcions específiques al llarg del procés de disseny i elaboració del Camí Escolar.

El treball a desenvolupar, sempre de manera conjunta i coordinada, a partir d'una comissió en què són representats tots els agents, es concreta en diferents punts. Cal fer un diagnòstic de la situació existent –per exemple, a partir d'enquestes als nens i nenes i a les famílies– recollint informació de tots els usuaris dels itineraris escolars. L'anàlisi de les dades permetrà dibuixar la intensitat dels fluxos de vianants i els itineraris on aquests fluxos són més intensos. També sabrem com van a l'escola els nens i nenes: si és a peu, amb transport públic o amb vehicle privat, o si ho fan sols o acompanyats. Per últim, es detectaran els punts de perill o conflicte, així com els aspectes més agra-

dables i més desagradables dels camins que fa diàriament l'alumnat.

S'han d'estudiar conjuntament les solucions viables als problemes detectats. Es tracta que tothom busqui solucions, no per a les seves necessitats particulars, sinó per a les situacions valorades com a problemàtiques a partir de la diagnosi feta. A les aules dels centres docents participants es pot fer una tasca d'educació per a la mobilitat molt enriquidora, la qual serà imprescindible per a l'aplicació final del projecte.

El següent pas consisteix a proposar i projectar el canvi, i fer el seguiment del seu procés administratiu. Les propostes hauran estat consensuades en la comissió de treball, i s'han de pensar actuacions per sensibilitzar el barri de les millores que es duran a terme i del procés mitjançant el qual han estat possibles. Com més extensa sigui la difusió dels canvis, més alta serà la corresponsabilització adquirida pels usuaris del carrer.

Actualment, Barcelona disposa de tres camins escolars: el del CEIP Tabor, al districte de l'Eixample; el del CEIP Barcelona, al districte de les Corts, i el del CEIP Doctor Ferran i Clua, al districte de Sant Andreu. Dos projectes més ja són en el tram final: un és al barri de la Bordeta, al districte de Sants-Montjuïc, i l'altre és el del Camí Amic, als barris de l'Esquerra de l'Eixample i de Sant Antoni. Així mateix, el districte de Sarrrià-Sant Gervasi també compta amb un projecte força avançat. Altres barris i centres docents comencen la feina, que, ben segur, aviat donarà els seus fruits. Entre tots i totes aconseguirem una xarxa de camins escolars que col·laboraran a fer de Barcelona una ciutat més propera, segura i agradable per als nens i nenes i per a la resta de ciutadans que es desplacen cada dia pels seus carrers. ■

Marta Carranza Gil-Dolz del Castellar
Institut d'Educació
Ajuntament de Barcelona

(1) Oller, M., "El camí de casa a l'escola: una proposta d'educació per a la mobilitat". *Perspectiva Escolar* núm. 267, 2002.

Barcelona ja disposa de tres camins escolars en funcionament, i dos nous projectes ja són en el tram final

La finalitat del Camí Escolar és aconseguir que els desplaçaments quotidians dels nens i nenes puguin ser més autònoms, més segurs i més agradables

Treballs de manteniment del jardí i la terrassa a l'estiu

El manteniment de la part aèria de les plantes a l'estiu consisteix, sobretot, en l'eliminació de les flors pansides i el control dels paràsits

A fi que les plantes que ornamenten les terrasses i els jardins puguin fer front a l'estació més càlida i seca de l'any s'han de fer uns determinats treballs de manteniment previs, que afecten, sobretot, el sòl i la part aèria de la planta.

S'ha d'entrecavar el sòl on hi ha plantats arbres, arbustos, espècies enfiladisses i tanques vegetals. Aquesta feina consisteix a remoure la terra fins a una fondària de 8 a 12 cm per facilitar-ne l'airejament i, al mateix temps, reduir l'evaporació del sòl. Quan es tracta d'arbres adults, aquesta operació no és imprescindible, tot i que afavoreix l'intercanvi de gasos a nivell radicular.

També és convenient entrecavar el sòl de plantació de les plantes vivaces (com geranis, berbenes o dàlies). En aquest cas és favorable un entrecavat poc profund, de 6 a 8 cm, tot i que no sempre és fàcil de fer, especialment quan la planta vivaç forma un conjunt o grup de flor, per la poca distància que hi ha entre els diferents exemplars plantats, cosa que acostuma a dificultar la introducció d'una eina entre planta i planta. Una bona manera de resoldre-ho és fer un treball d'escarificació, que consisteix a trencar la superfície del sòl fins a una fondària aproximada d'uns 3 cm movent l'eina endavant i endarrere com si gratéssim la terra. Pel que fa a les plantacions, s'ha de preparar el terreny per plantar-hi grups de flor de planta de temporada, per exemple, begònies, petúnies i clavells de moro.

Respecte als treballs de manteniment de la part aèria de les plantes de cara a l'es-

tiu, és important l'eliminació de les flors pansides dels arbustos, els rosers i, sobretot, les plantes vivaces i de temporada. Així mateix, s'ha d'observar si hi ha paràsits, bàsicament insectes, aranya roja o fongs.

EL REG

Els arbres adults no requereixen un reg especial, ja que disposen d'un sistema radicular molt extens i sovint profund. Malgrat això, durant l'estiu és convenient regar-los cada quinze dies. Segur que l'arbre ho agrairà. Pel que fa als arbres joves (de 5 a 7 anys de plantació), els arbustos i les enfiladisses, és convenient regar-los un cop per setmana. Aquesta periodicitat s'ha de tenir en compte en l'estació més seca, i, en el cas de les plantes vivaces i de temporada, la freqüència haurà de ser d'entre 2 o 3 regs setmanals. A l'hora de regar s'ha d'estar atent de no mullar les flors ni les fulles.

LA GESPA

Quan arriben les màximes temperatures anuals, els treballs més importants pel que fa a la gespa són el reg i la sega. També és bo aportar-hi adobs químics per ajudar a mantenir el color verd. La dosi orientativa és de 30-40 g/m² d'un adob compost, que aporta elements bàsics com el nitrogen, el fòsfor i el potassi i altres nutrients anomenats microelements. S'ha d'estar atent a l'aparició de taques grogues o marrons, així com a la presència de larves sobre la superfície de la gespa.

TERRASSES I BALCONS

S'ha de garantir el subministrament d'aigua a les plantes que viuen en testos o jardineres, sigui amb un sistema automatitzat o bé manualment. Igual que en el cas dels jardins, s'han d'eliminar les flors pansides i s'ha de vetllar pel bon estat de la part aèria vigilant l'aparició de plagues i malures.

Centre de Formació del Laberint
Parcs i Jardins

Els arbres adults no requereixen un reg especial, ja que disposen d'un sistema radicular molt extens i sovint profund. Malgrat això, durant l'estiu és convenient regar-los cada quinze dies

Nous rosers per a la jardineria urbana

Els rosers han estat i segueixen estant presents en els jardins de tot el món tant per la bellesa com per la fragància de les seves flors. Els treballs de millora genètica i de selecció fets per obtentors i afeccionats han donat lloc a un ampli ventall de varietats de rosers –uns quants milers–, amb floracions, colors i fragàncies de les flors, ports, formes, fullatge, resistències a plagues i malalties i vigorositats diferents. Actualment, la jardineria urbana incorpora en la gestió criteris de sostenibilitat, que es concreten, entre altres coses, en l'ús de plantes autòctones o adaptades a les condicions climàtiques i urbanes de la localitat i en la racionalització dels recursos materials i energètics, amb un important caràcter de respecte al medi ambient.

La recerca de rosers que s'adaptin a les necessitats dels temps actuals ha afavorit l'obtenció de noves varietats en la línia de baix manteniment i de respecte al medi ambient

Tradicionalment, els rosers han necessitat la dedicació intensiva dels conservadors. La poda –d'acord amb les seves funcions i floració–, les esmenes de sòl, el control de les plagues i malures o l'eliminació de flors seques han requerit l'atenció continuada dels jardineros a fi d'obtenir uns resultats que siguin el seu orgull i també la satisfacció de qui en gaudeixi.

La recerca de rosers que s'adaptin a les necessitats dels temps actuals ha afavorit l'obtenció de noves varietats en la línia de baix manteniment i de respecte al medi ambient. En aquesta línia, els productors més recents han obtingut i comercialitzat rosers arbustius, entapissants i cobertors de sòl, que s'engloben dins dels anomenats rosers paisatgístics, amb unes qualitats adequades per a l'ús amb diverses finalitats en parterres i parcs urbans.

Les principals qualitats d'aquests rosers, que es podrien anomenar "ecorosers", es resumeixen en els següents punts: període de floració molt llarg (de 7 a 10 mesos, des d'abril fins a les primeres gelades de la tardor); floració en branca nova, molt vistosa i abundant; baixes necessitats de poda; capacitat d'eliminar per si mateixos les flors passades; resistència a les condicions atmosfèriques adverses (pluja, sequera, gel i radiació solar); vigorositat, i resistència a malalties causades per fongs.

PROCÉS DE SELECCIÓ

El procés per obtenir aquests rosers és molt acurat i inclou diverses seleccions fins a arribar a fixar les característiques desitjades. De manera sintètica, el procés seguit per alguns obtentors es pot resumir en les següents fases. A partir de la sembra i d'una primera selecció, els rosers es planten en camps adobats amb matèria orgànica on no s'aplica cap tipus de fungicida. D'aquesta manera només se seleccionen els resistents als fongs. A partir d'aquest primer pas es fa la selecció per la floració contínua i atractiva i per la capacitat d'autoneteja de les roses passades; és a dir, que el roser deixi caure les flors.

L'híbrid que supera tot aquest procés s'envia a patentar. Alguns d'aquests rosers són mereixedors de ser inclosos en el registre de qualitat ADR. Aquest registre és una classificació alemanya per als rosers que compleixen les condicions detallades abans. La varietat de roser obtinguda es reproduïx per esqueix, i, per garantir l'absència de virus i malalties, s'intercalen multiplicacions *in vitro*.

En aquest grup de rosers s'han diversificat els colors de les flors a partir d'obten-

Mirato

Lovely Meilland

tors d'arreu del món, i s'han patentat amb noms que de vegades fan referència al seu ús, com 'Cytiflor', de Tantau, i 'Farniente', de Meilland. La programació de la plantació de grups de flor d'aquesta primavera als parcs de Barcelona inclou de manera experimental grups de rosers paisatgístics amb les qualitats descrites. El seguiment del comportament d'aquestes varietats a diversos indrets de la ciutat permetrà, si els resultats són els esperats, consolidar-ne l'ús.

Maria Alba Fransi
 Àrea de Desenvolupament i Educació
 Ambiental de Parcs i Jardins

Aspirine rose

Els productors més recents han obtingut i comercialitzat varietats que s'engloben dins dels anomenats rosers paisatgístics, adequats per a l'ús en parterres i parcs urbans

El que podríem anomenar 'ecorosers' tenen una floració prolongada, molt vistosa i abundant i en branca nova; baixes necessitats de poda; capacitat d'eliminar les flors passades; resistència a condicions atmosfèriques adverses; vigorositat, i resistència als fongs

VARIETATS ESCOLLIDES PER ALS GRUPS DE FLOR DE BARCELONA

varietat	obtentor	any d'obtenció	color de les flors	alçada
Aspirin-Rose	Tantau	1997	blanc	60-80 cm
Mirato	Tantau	1990	rosa	60 cm
Lovely Meilland	Meilland	2000	rosa clar	60 cm
Rosy La Sevillana	Meilland	1985	rosa mig	120 cm
Tchaikowski	Meilland	2000	crema	80-90 cm

Rosy la sevillana

Tchaikov

L'estat del món 2003

Aquest informe sobre el progrés cap a una ciutat sostenible, que anualment elabora el Worldwatch Institute i que publica en català el Centre Unesco de Catalunya, afirma, en aquesta ocasió, que els èxits passats –com ara l'eliminació de la verola i l'encoratjadora reducció dels índexs de natalitat en molts països– demostren que la humanitat és capaç de reorientar-se de manera positiva. L'ús de tecnologies energètiques netes i renovables està creixent més d'un 25% anual. A més, aquestes energies són cada

cop més competitives comparades amb els combustibles fòssils. També és un indicador important el fet que l'agricultura ecològica és el sector de l'economia mundial que creix més de pressa. En *L'estat del món 2003* hi ha capítols dedicats als ocells que desapareixen; la vinculació entre població, dona i biodiversitat; el combat contra la malària; el nou futur energètic; com fugir de la dependència de la mineria; com unir les ciutats dividides, i quina és la contribució de la religió a la recerca d'un món sostenible. ■

L'estat del món 2003, Worldwatch Institute. Ed. Centre Unesco de Catalunya, 2003.

Ocells de Barcelona

Fa quatre anys va començar a Barcelona la reintroducció d'una espècie desapareguda no fa gaire temps, el falcó pelegrí (*Falco peregrinus*). *El falcó, en Roc i la Mercè* és un llibre que explica d'una manera molt didàctica com s'ha dut a terme el programa de reintroducció d'aquesta espècie a la ciutat. A causa dels seus costums, se'n poden veure exemplars en algunes esglésies, com la Sagrada Família o Santa Maria del Pi, al Palau Nacional o als gratacels que avui destaquen en el paisatge barceloní de vora mar. Només caldrà dedicar una mica de temps a contemplar la natura que hi ha en el medi urbà. Parem-nos una estona i la paciència serà recompensada amb es-

El falcó, en Roc i la Mercè, Ajuntament de Barcelona, 2003.

Una Barcelona amb futur

“La Barcelona que ens convé és la ciutat mixta de tota la vida, compacta com sempre, però no tan densa com fins ara; la nova ciutat diversa de gent i funcions, eficient, competitiva i, a l'ensens, solidària.” Aquest paràgraf, extret del preàmbul del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat, tanca, a tall de resum, a la contraportada, el llibre *Barcelona, ciutat mediterrània, compacta i complexa, una visió de futur més sostenible*, editat en el marc de l'Agenda 21 per l'Ajuntament de Barcelona i l'Agència Local d'Ecologia Urbana. L'obra ofereix un escenari prospectiu per a la Barcelona del segle XXI fent ús de criteris d'ecolo-

gia acadèmica en general i d'ecologia urbana en particular. És un model intencional que pretén, també, marcar les pautes i la direcció que hauria de seguir la ciutat en un procés cap a la sostenibilitat. Les propostes que es recullen en el llibre són la traducció, en forma de propostes estratègiques, del procés de participació iniciat a Barcelona per definir l'Agenda 21 Local, i s'han dividit en quatre grans blocs temàtics: la compacitat, la complexitat, l'eficiència i l'estabilitat. Hi ha, també, un apartat d'indicadors sintètics per al seguiment del model. ■

Barcelona, ciutat mediterrània, compacta i complexa, una visió de futur més sostenible, Salvador Rueda. Ed. Ajuntament de Barcelona i Agència Local d'Ecologia Urbana de Barcelona, 2003

Guies d'educació ambiental

Cada vegada més, els ciutadans i ciutadanes s'han fet conscients de la importància d'incrementar el patrimoni natural. La *Guia de jardineria sostenible*, editada per l'Ajuntament de Barcelona, té com a objectiu donar els elements necessaris per fer possible que, en l'àmbit domèstic, el pati, el balcó o la porta d'entrada s'incorporin al verd de la ciutat amb espècies adequades al clima del lloc on seran plantades i amb un manteniment ambientalment sostenible. En el llibre hi ha capítols dedicats a la ciutat entesa com a ecosistema; què són el verd urbà i la jardineria sostenibles; quin tipus d'espais verds es poden tenir a casa, i, molt important, una selecció d'espècies que permetran que els enjardinaments dels habitatges siguin duradors i adequats per a un determinat ecosistema.

Un altre aspecte important a l'hora d'anar aconseguint una ciutat cada cop més sostenible és la mobilitat. Els cotxes i motos són responsables d'una gran part dels problemes de contaminació atmosfèrica i acústica i, a Barcelona, el nombre de motoristes és nombros. *En moto, mou-te B* tracta de com des-

plaçar-se en moto per la ciutat reduint al mínim possible l'impacte ambiental que generen aquests vehicles i donant opcions per a una mobilitat sostenible. ■

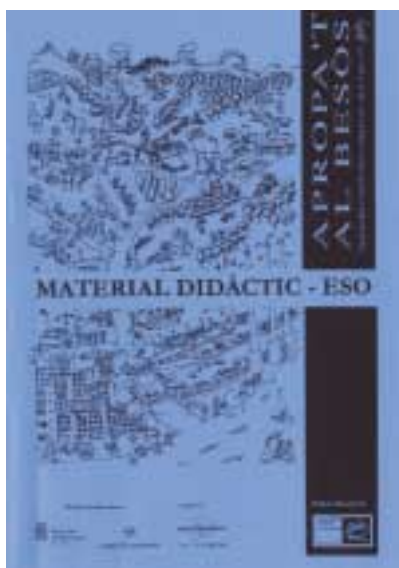
Guia de jardineria sostenible i En moto, mou-te B. Col·l. "Guies d'educació ambiental", Ajuntament de Barcelona, 2003.

Apropa't al Besòs

El Programa Educatiu del Consorci per a la Defensa de la Conca del Besòs ha editat un material didàctic per a diferents nivells educatius que permet fer activitats des del curs alt i mitjà del riu fins al curs baix –ja recuperat– i la desembo-

cadura. *Apropa't al Besòs* també posa a l'abast de les escoles visites a les depuradores i la realització d'un crèdit de síntesi.

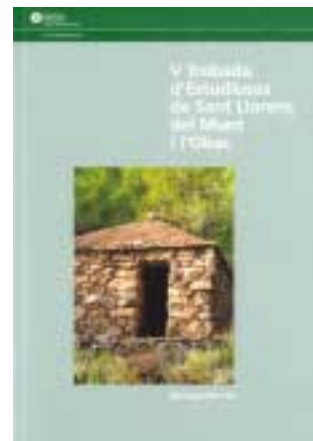
Apropa't al Besòs. Ed. Consorci per a la Defensa de la Conca del Besòs. Imparteix: Eco-Mediterrània, tel.: 93 412 55 99.

V Trobada d'Estudiosos de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Aquest llibre conté les comunicacions presentades en la trobada celebrada l'octubre de 2001 a Castellar del Vallès per debatre el present i el futur d'aquest parc de la Diputació de Barcelona. Per facilitar la lectura, la publicació està dividida en blocs temàtics: gestió, ecologia, fauna, geologia i geografia, història i aspectes socioeconòmics i botànica.

V Trobada d'Estudiosos de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Monografies, 35. Ed. Àrea d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona, 2002.

Vilassar, un mar de flors

Des de fa anys, Vilassar de Mar ha tingut com un dels principals motors econòmics el cultiu i la comercialització de la flor i la planta ornamental. És per aquest motiu que l'ajuntament d'aquesta vila del Maresme va organitzar per tercera vegada, entre el 16 i el 19 de maig, la Mostra de Planta i Flor al Carrer. Cal destacar els enjardinaments i les decoracions florals de diferents espais del poble, alguns dels quals es mantindran permanentment i d'altres han estat efimers, ja que només es van exposar els dies de la mostra. Aquest any també s'ha continuat la tasca

de divulgació del patrimoni arquitectònic de Vilassar de Mar amb un recorregut per deu cases diferents de les que van formar part de les anteriors edicions de la mostra, però amb la mateixa riquesa des del punt de vista històric i arquitectònic.

També es van fer activitats lúdiques i culturals. Així, el dia 15 es va celebrar al Mercat de la Flor i la Planta Ornamental la III Jornada Tècnica d'Enjardinaments Sostenibles, dedicada aquest any a

aprofundir en el coneixement del Jardí de Wisley, de la Royal Horticultural Society, i a la reflexió al voltant de la possibilitat d'una iniciativa semblant a Catalunya. L'altre eix de la jornada va ser la utilització de les plantes aromàtiques i medicinals amb finalitats ornamentals. Durant els dies de la mostra hi va haver tallers de confecció de rams de núvia i d'elaboració de catifes de flors i tallers infantils de rams. ■

Activitats al Jardí Botànic de Barcelona

FESTIVAL PIRINENC A COLL DE PAL

Recorregut per prats encisadors i pinedes de pi negre, en un festival de natura en què no faltaran les flors, les papallones i els ocells. El recorregut permetrà obtenir una visió global de l'estatge subalpí del Pirineu calcari. Tot i tractar-se d'una sortida pirinenca, el terreny per on passarà no té grans desnivells, per la qual cosa és apta per a tothom. El recorregut permetrà entretenir-se en la contemplació d'una munió de flors alpines, com les

gencianes, molt abundants en aquest indret del Parc Natural del Cadí-Moixeró. Dia 28 de juny. Sortida a les 08.00 h i tornada a les 20.00 h.

ITINERARIS PER MONTJUÏC

Dia 14 de juny: Montjuïc ocult.

ITINERARIS INTERPRETATIUS

Cada dissabte i diumenge (tret de l'agost), voluntaris de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona acompanyen els visitants del jardí per un itinerari interpre-

tatiu. Informació: divendres, de 10.00 a 13.00 h, al telèfon 93 426 49 35 (demaneu per Mònica).

HORARIS DE VISITA AL JARDÍ BOTÀNIC

De novembre a març, juliol i agost, de 10.00 a 15.00 h. D'abril a juny, setembre i octubre, de 10.00 a 17.00 h.

Jardí Botànic de Barcelona, c. Dr. Font i Quer, s/n. Parc de Montjuïc. 08038 Barcelona. Tel. 93 426 49 35, fax: 93 424 50 53, a. e.: jardibotanic@mail.bcn.es

Agenda

Congressos

I CONGRÉS IBÈRIC SOBRE RESIDUS PERILLOSOS GENERATS PER LA INDÚSTRIA

12 i 13 de juny, Sevilla

Aquest congrés neix com a resposta a la gran importància que té la gestió d'aquests residus, a la proliferació d'activitats d'R + D fetes en aquest camp i a l'acumulació creixent d'informació a escala mundial. L'objectiu del congrés és que sigui un fòrum de discussió on tots els sectors implicats de l'àmbit territorial ibèric puguin posar en comú les seves experiències sobre tots els aspectes relacionats amb la gestió dels residus perilluosos.

Organitza: Institut per a la Sostenibilitat dels Recursos (ISR-cer) i Associació d'Empreses Gestores de Residus i recursos Especials (ASEGRE), amb el patrocini de EG-MASA, Empresa de Gestió Mediambiental de la Conselleria de Medi Ambient de la Junta d'Andalusia
Informació: ISR-cer, c. Grillo, 4, Somosaguas - A. 28223 Pozuelo de Alarcón. Tel.: 902 19 78 83, fax: 91 352 88 14, a. e.: congresoiberico@isrcer.org, web: www.isrcer.org

PARCS I ÀREES D'ACTIVITATS EN ESPAIS VERDS

Del 16 al 19 de juny, Stavanger (Noruega)

El congrés està dedicat al foment de l'activitat física en contacte amb la natura mitjançant polítiques de gestió dels espais verds que ho afavoreixin.

Organitza: Federació Internacional de l'Administració dels Parcs i Espais Recreatius (IFPRA).

Informació: City of Stavanger, Parks and Sports Department, PB 8001, N-4068 Stavanger. Tel.: 47 51 50 75 47, fax: 47 50 70 08

a. e.: ifpra.eu2003@stavanger.kommune.no

web: www.stavanger.kommune.no/ifpra.europe.2003/

Fires

AGRIFLOR DE LES AMÈRIQUES

Del 4 al 7 de juny, Quito (Equador)

Exposició internacional de flor comercial

Informació: info@hppecuador.com, www.agriflor.com

SIMEN

Del 4 al 7 de juny, Vigo

II Saló Internacional del Medi Ambient i l'Equipament Municipal

Informació: planner@planner-proceltha.com,

www.planner-proceltha.com

SALÓ DELS JARDINS ESPAIS VERDS DEL LITORAL

Del 6 al 9 de juny, Sir les Ables (França)

Informació: francejardin@aol.com

Jornades tècniques

GESTIÓ DIFERENCIADA: DE LES BONES IDEES A LES BONES PRÀCTIQUES

26 de juny, Roche-sur-Foron; 11 de setembre, Saint-Étienne; 23 d'octubre, Parc de La Roche-Jagu (França)

Aquestes jornades han estat organitzades per la publicació tècnica PHM-*Revue Horticole*, i estan adreçades als responsables dels serveis municipals de gestió dels espais verds i també a totes aquelles persones que hi estiguin interessades. L'objectiu és aprofundir en la resposta ecològica, econòmica i l'organització que comporta d'aquest model de gestió del verd urbà.

Informació: PHM-*Revue Horticole*, 36 Avenue Louis-Pasteur, CS 40001, 34473 Pérols Cedex. Dominique Léonardi, tel.: 04 67 50 42 62,

a. e.: dominique@hortilien.com, Valérie Vidril,

tel.: 04 67 50 42 63,

a. e.: valerie@hortilien.com

LA LLUNA

Nova: 1 d'abril a les 19.19 (gelades tardanes), 1 de maig a les 12.15 (núvols) i 31 de maig a les 04.20 (núvols i xàfecs). **Creixent:** 9 d'abril a les 23.40 (pluges) i 9 de maig a les 11.53 (augment de la temperatura). **Plena:** 16 d'abril a les 19.36 (temps primaveral) i 16 de maig a les 03.36 (pluges diverses). **Mïnant:** 23 d'abril a les 12.18 (variable) i 23 de maig a les 00.31 (bon temps).

EL SOL

L'1 d'abril, el sol va sortir a les 05.35 i es va pondre a les 18.16, i el 30 d'abril sortirà a les 04.50 i es pondrà a les 18.47. L'1 de maig, el sol sortirà a les 04.48 i es pondrà a les 18.48, i el 31 de maig, el sol sortirà a les 04.20 i es pondrà a les 19.17.

PLUJA I TEMPERATURA

L'abril del 2002 es van recollir a l'Observatori Fabra de Barcelona 113,4 l d'aigua de pluja per m², i al maig, 112,8 l. La temperatura mitjana en aquest observatori va ser, l'abril del 2002, de 13,7°C, i el maig, de 15,5°C.

JARDINERIA

Per l'abril encara es poden sembrar roses místiques, coronats, zinnies, pensaments, margarides, veròniques, jacints i dàlies. Al maig es tallen tota mena de flors de primavera, se sembren petúnies, amarants i coronats, i és convenient prendre mesures contra els pugons i altres insectes que perjudiquen les plantes.

ADOBS I FERTILITZANTS

**FARMAGRÍCOLA
J. PIGUILLEM**

Pol. Ind. Estruc
c/ Les Moreres, 101 08820 El Prat de Llobregat
tel. i fax: 93 3702980
farmapigui@terra.es

ARTS GRÀFIQUES

Quality Impres

*Serveis professionals
d'Impressió Digital*

Barcelona • Z.Franca • El Prat
Tel. Att. Client: 93 449 87 60

www.qualityimpres.com

elTinter

Arts gràfiques, edicions
i produccions S.A.L.

La Plana, 8 - 08032 Barcelona
Tel.: 93 357 00 50 - 357 06 04
Fax. 93 357 02 66
A.e.: eltinter@eltinter.com
Web: www.eltinter.com

AUTOMOCIÓ

Vespa Balart Barcelona

C/ Còrsega 201
08036 - Barcelona
tel.: 93.419.26.11
fax 93.419.37.10
www.vespabarcelona.com
vespabarcelona@vespabarcelona.com

COMUNICACIÓ

Oxigen Comunicació
Publicitat, imatge corporativa, web
C. Llull, 29-37 08005 Barcelona
tel. 933 005 486 - fax 933 094 468
www.oxigencomunicacio.com

**EINES, MAQUINÀRIA I VEHICLES
DE JARDINERIA**

Aubert, S. A.
Av. Barcelona, 63
08970 Sant Joan Despí
tel.: 93477 03 30, fax: 93 477 24 38
C. Sant Ferran, 86
08940 Cornellà de Llobregat
tel.: 93 474 35 35, fax: 93 434 37 80
C. Carders, 4 08003 Barcelona
tel.: 93 319 66 03, fax: 93 319 06 66

Suministros I.L.A.G.A., S. A.
Pg. de Sant Joan, 12
08010 Barcelona
tel.: 93 232 74 11, fax: 93 232 40 31
a. e.: ilaga@ilaga.es
web: www.ilaga.es

Ctra. de Ribes, 103
08520 Les Franqueses del
Vallès
Tel.: 93 849 28 22,
fax: 93 849 22 67
A. e.: politractor@sefes.es
Web: www.politractor.com

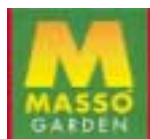
CENDRERS DE PLATJA

Pisto 68, S. L.
Av. Catalunya, 1
43700 El Vendrell
tel.: 977 15 40 34 - 607 30 49 71
fax: 977 15 41 83
a. e.: trodrigo@jazzfree.com

FITOSANITARIS

MARTÍ AGRÍCOLA
MARTÍ FABRÉS, S.L.
Ctra. de Navarres, km. 4,8
Pol. Ind., Riu d'Or
Tel. i fax 93 827 23 07
08251 Santpedor

Comercial Química Massó, S. A.
C. Viladomat, 321, 5è. 08029 Barcelona
Tel.: 93 495 25 00, fax: 93 495 25 02
a. e.: jcamps@cpm.es

LAMPISTERIA I ELECTRICITAT

SAME, S. L.
C. Montseny, 7-13 08400 Granollers
Tel.: 90210 03 90, fax: 93 846 86 64
a. e.: inf@same.es
web: www.same.es

LLAVORS

Neoplant, S. L.
C. Maria Vidal, 324 08340 Vilassar de Mar
tel.: 90215 22 94, fax: 93 750 00 08
a. e.: neocom@sefes.es
web: www.neoplant.es

MOBILIARI URBÀ

Santa & Cole Ediciones de Diseño
Balmes 71 08440 Cardedeu
tel. 938 462 437, fax 938 711 767
urbana@santacole.com
www.santacole.com

BDU-RICHTER
Jocs infantils diferents
tel.: 93/246.49.04
a. e.: bdu@bdu.es
www.bdu.es

FUNDICIÓN

UN REFERENT EN DISSENY I QUALITAT

.Tapes i reixes de fundició
. Mobiliari urbà
. Jocs infantils i circuits esportius
. Il·luminació pública

Via Ausetania, 11 · 08560 Manlleu (BCN)
Tel. 93 852 1000 · A/e: info@fdb.es · www.fdb.es

REG, MATERIAL I INSTAL·LACIONS

Poligon Industrial El Cros, nau 2
08310 Argentona
tel.: 93 741 42 32
fax: 93 757 92 41
a. e.: sabater@sabatergrup.com
web: www.sabatergrup.com

**SERVEIS DE JARDINERIA,
OBRA PÚBLICA**

ACYCSA (Antonio Casado y Cía., S. A.)
Mas d'en Sol, s/n,
Ctra. N-II, km 751,2
17705 Pont de Molins
tel.: 972 52 91 36, fax: 972 52 91 11
a. e.: viveros@acycsa.es
web: www.acycsa.es

CLD
CONCESIONARIA
BARCELONESA
CLD, Neteja i Gestió
Ambiental
Gran Via de Carles III,
98, 3a. planta
08028 Barcelona
Tel.: 93 330 85 18/19,
fax: 93 330 85 23

A. e.: info@grupcl.com
Web: www.grupcl.com

CESPA
Poligon Industrial Zona Franca,
carrer B, 16-22
08040 Barcelona
tel.: 93 413 65 95 - fax: 93 413 65 97
a. e.: marti-bcn@cespa.es

Jardineria y Riegos Azahar, S. A.
Rambla Ribatallada, 6, 4t 4a
08190 Sant Cugat del Vallès
tel.: 629 25 42 32
a. e.: barna.azahar@peleline.es

www.jardineriamoix.com
Tel. 93 805 29 34

SEGURETAT I PROTECCIÓ

Comercial Gummi, S. A.
Equips de protecció laboral
Travessia Industrial, 111
08907 L'Hospitalet de Llobregat
tel. 93 264 39 99
fax: 93 264 39 98
gummi@comercialgummi.com
web: www.comercialgummi.com

TERRES I SUBSTRATS

**TERRES, SUBSTRATS I COMPLEMENTOS
PER LA JARDINERIA**
Camí de les Ràfoles, s/n. - Apartat 174 - 08830
Sant Boi de Llobregat
Tel.: (+34) 93 640 16 08
Fax: (+34) 93 640 17 02
e-mail: bures@buressa.com
web: http://www.buressa.com

División Tierras y Complementos

T.M.A. (Tecnología Medio Ambiental)
Grup F. Sánchez, S. L.
Av. Can Fontanals, s/n Ap. de Correus 276
08190 Sant Cugat del Vallès
tel.: 93 675 41 11, fax: 93 674 16 52
Planta: Ctra. antiga d'Ullastrell, s/n
Finca Can Carreras 08191 Rubí
tel.: 93 588 25 72, fax: 93 588 46 84
a. e.: planta@tma.es Web: www.tma.es

VIVERISTES

Centre de Jardineria Sils, S. A.
Cruïlla N-II/Ctra. Vidreres
Ap. de Correus 26. 17410 Sils
tel.: 972 87 52 52 - fax: 972 87 51 62
a. e.: info@jardineriasils.com
web: www.jardineriasils.com

Vivers Massaneda, SAT 950
Ctra. de Sant Hilari, s/n Ap. 137
17430 Santa Coloma de Farners
tel.: 972 84 08 55 - fax: 972 84 09 16
a. e.: massaneda@infonegocios.com

Productor d'Hedera sp.
Administració: Tarragona, 18
tel 938 444 105 - fax 938 444 107
Viver: La Pineda, tel i fax: 938 713 588
e-mail: vivbell@vivbell.com
Apartat de Correus 206,08440 Cardedeu

DIRECTORI VERD

Totes les empreses que
es vulguin publicitar a
les pàgines del nou
Directori Verd es poden
adreçar a Parcs i Jardins,
tel.: 93 413 24 70,
fax: 93 413 24 24

ELS PARCS T'EXPLIQUEN LA SEVA HISTÒRIA

Parcs i Jardins
el teu espai

Telefónica
Movistar

Saps qui va dissenyar el Parc de la Ciutadella?...
I que el Laberint d'Horta és el jardí més antic de Barcelona? A què estava dedicada la Sala Hipòstila del Parc Güell?

Si vols saber tot això i molt més vine als Parcs i gaudeix d'una visita guiada a la teva mida

El cost de la trucada de telèfons Movistar és de 0,18 € per minut, amb un cost d'establiment de trucada de també 0,12 €.
La informació que es proporciona en cada trucada no supera els dos minuts.

Parc Güell
des de Movistar:
marca el 3999
des d'un altre operador:
marca el 629003999

Palau Reial
des de Movistar:
marca el 3998
des d'un altre operador:
marca el 629003998

Parc del Laberint
des de Movistar:
marca el 3997
des d'un altre operador:
marca el 629003997

Parc de la Ciutadella
des de Movistar:
marca el 3996
des d'un altre operador:
marca el 629003996

Creu-t'ho!
67
Parcs a
Barcelona